

Dzaurikau school_22.08.2011_2

Дзуарыхъæуы скъола_22.08.2011_2

Школа Дзуарикау_22.08.2011_2

Mira Timofeevna, Albina Djikaeva, Zarema Tembolatovna, Svetlana Umarovna, Madina Darchieva

Мира Тимофеевна, Альбина Джикаева, Зарема Темболатовна, Светлана Умаровна, Мадина Дарчиева.

Recorded by A.P. Vydrin, O.I. Belyaev and N.V. Serdobolskaya in Alagir in 2011. Interlinearized by Y.V. Mazurova (2012)

Записывали: А.П.Выдрин, О.И.Беляев, Н.В.Сердобольская. Глоссировали: Ю.В.Мазурова (окт.-нояб. 2012)

1 **Мира Тимофеевна** : **Æрæджы** **ссыдысты** ?
Мира Тимофеевна æрæджы с- сыд -ысты
Мира Тимофеевна поздно, недавно PV идти PST.INTR.3PL

Недавно они приехали?

2.1 **Мадина** : **О** .
Мадина о
Мадина да

Да.

2.2 **Мæнæ Хуссар Ирыстон** **уыдысты** **фарон** , **нæ** ?
мæнæ хуссар Ирыстон -ы уыд -ысты фарон нæ
вот юг Осетия INESS быть PST.INTR.3PL прошлый год NEG
DISC

В Южной Осетии они были в прошлом году, да?

2.3 **Цхинвалы** .
Цхинвал -ы
Цхинвал INESS

В Цхинвале.

2.4 **Æмæ сын** **уым** **æцæг** **куывд** **сарæзтой** ,
æмæ =сын уым æцæг куывд с- арæзт -ой
и =3PL.ENCL.DAT DemDist.IN настоящий праздник PV делать PST.TR.3PL

куывд хъуамæ куыд уа , **уый сын**
куывд хъуамæ куыд уа уый =сын
праздник нужно как быть.SBJV.3SG DemDist.GEN =3PL.ENCL.DAT

равдыстой

ра- вдыст -ой
PV показывать PST.TR.3PL

И там в их честь устроили настоящий кувд, показали, как должен проходить кувд.

3.1 **Джикаева Альбина : Равдыстой сын ?**
 Джикаева Альбина ра- вдыст -ой =сын
 Джикаева Альбина PV показывать PST.TR.3PL =3PL.ENCL.DAT

Показали им?

3.2 **Æмæ уым æндæр æгъдаутгæ и уæддæр , махмæ та æндæр**
 æмæ уым æндæр æгъдæу -ттæ и уæддæр махмæ =та æндæр
 и DemDist.IN другой обычай PL EXST все-таки мы.ALL =же другой

æгъдаутгæ и
 æгъдæу -ттæ и
 обычай PL EXST

Но там все-таки другие традиции, а у нас другие традиции.

3.3 **Комæй коммæ дæр**
 ком -æй ком -мæ =дæр
 ущелье ABL ущелье ALL =PTCL

Из ущелья в ущелье тоже.

4 **Мадина : Ам уæм цы бæрæгбæттæ вæййы ?**
 Мадина ам =уæм цы бæрæгбæ -тт -æ вæйй -ы
 Мадина DemProx.IN =2PL.ENCL.ALL что праздник PL NOM бывать PRS.3SG
 здесь

Какие у вас здесь праздники проходят?

5 **Джикаева Альбина : Дзуарыхъæуы ?**
 Джикаева Альбина Дзуарыхъæу -ы
 Джикаева Альбина Дзуарикау INESS

В Дзуарикау?

6 **Мира Тимофеевна : Йер Кæхцгæнæны куы**
 Мира Тимофеевна йер кæхцгæнæн -ы куы
 Мира Тимофеевна сейчас праздник в честь новорожденных мальчиков INESS когда

уыдаиккат , уæд ...
 уыд -аиккат уæд
 быть CNTRF.2PL тогда

Вот если бы вы приехали на Кахцганан (кувд по случаю рождения мальчика), то...

7 **Зарема Темболатовна : Æмæ йæ цæмæй зыдтам ,**
 Зарема Темболатовна Æмæ =йæ цæмæй зыд -т -ам
 Зарема Темболатовна и =3SG.ENCL.GEN чтобы знать TR PST.TR.1PL

æндæр сæ Мирæмæ æрбакодтаиккам
 æндæр =сæ Мирæ -мæ æрба- код -т -аиккам
 другой =3PL.ENCL.GEN Мира ALL PV делать TR CNTRF.1PL

Откуда мы знали, а то бы к Мире привели их.

8.1 **Джикаева Альбина** : **Дзуарыхъæуы мыггæгтæ** , **цал мыггаджы**
 Джикаева Альбина Дзуарыхъæу -ы мыггæг -т -æ цал мыггадж -ы
 Джикаева Альбина Дзуарикау GEN род PL NOM сколько род GEN

дзы **цæры** , **Мадинаæ** , **гъе уал хуызы**
 =дзы цæр -ы Мадинаæ гъе уал хуыз -ы
 =3SG.ENCL.INESS жить PRS.3SG Мадина ну столько вид GEN

бæрæгбæгтæ **кæнынц** .
 бæрæгбæ -тт -æ кæн -ынц
 праздник PL NOM делать PRS.3PL

Фамильные роды, проживающие в Дзуарикау, сколько фамильных родов, Мадина, столько праздников справляют.

8.2 **Зæгъæм** , **йер иутæ** **кæнынц** **Уацилла кæнынц**
 зæгъ -æм йер иу -т -æ кæн -ынц Уацилла кæн -ынц
 сказать PRS.1PL сейчас один PL NOM делать PRS.3PL Уацилла делать PRS.3PL

, **иутæ** **кæнынц** **Авд Дзуары бæрæгбон** , **иутæ**
 иу -т -æ кæн -ынц авд Дзуар -ы бæрæгбон иу -т -æ
 один PL NOM делать PRS.3PL семь святой GEN праздник один PL NOM

Стыр Дзуары бæрæгбон кæнынц – **бирæ бæрæгбæгтæ** .
 стыр Дзуар -ы бæрæгбон кæн -ынц бирæ бæрæгбæ -тт -æ
 большой святой GEN праздник делать PRS.3PL много праздник PL NOM

Скажем, кто-то празднует Уацилла, кто-то празднует Авд Дзуары, кто-то празднует Стыр Дзуар – много праздников.

8.3 **Уый** **дæр маенæ афтæ къордгай** **кæнынц** **мыггæгтæ**
 уый =дæр маенæ афтæ къорд -гай кæн -ынц мыггæг -т -æ
 DemDist.NOM =PTCL вот так группа DISTR делать PRS.3PL род PL NOM
 DISC

Это тоже собираются фамилии, и так празднуют.

8.4 **Йер зæгъæм** , **махæн мыггаг хицæнæй** **кæнынц**
 йер зæгъ -æм махæн мыггаг хицæн -æй кæн -ынц
 сейчас сказать PRS.1PL мы.DAT род отдельный ABL делать PRS.3PL

Уациллайы бæрæгбон , **æрмæст нæхи** **мыггаг** .
 Уацилла -йы бæрæгбон æрмæст нæ= хи мыггаг
 Уацилла GEN праздник только POSS.1PL= REFL.GEN род

Вот, скажем, наша фамилия отдельно празднует Уацилла, только наша фамилия.

9.1 **Йер маенæ Тымбыл Хъæды Дзуары бæрæгбон кæй хонынц**
 йер маенæ Тымбыл Хъæды Дзуар -ы бæрæгбон кæй хон -ынц
 сейчас вот Тымбыл Кады святой GEN праздник кто.GEN называть PRS.3PL
 DISC

, уæртæ Хетæджы бон , гъе уый та кæнынц ...
уæртæ Хетæдж -ы бон гъе уый =та кæн -ынц
вон Хетаг GEN день ну DemDist.GEN =же делать PRS.3PL

адихтæ сты ныр , хъыгагæн , хъæу æй
а- дих -тæ сты ныр хъыгаг -æн хъæу =æй
PV часть PL быть.PRS.3PL сейчас сожаление DAT село =3SG.ENCL.GEN

нумæйагæй кодтой раздæр , фæлæ ныр Гули ахицæн
иумæйаг -æй код -т -ой раздæр фæлæ ныр Гули а- хицæн
общий ABL делать TR PST.TR.3PL вначале но сейчас Гули PV отдельный

сты , доны фаллаг фарс .
сты дон -ы фаллаг фарс
быть.PRS.3PL вода GEN противоположный сторона

Вот то, что называют праздником Тымбыл Хъæды Дзуары, праздник в честь святого Хетага, а его празднуют... сейчас, к сожалению, разделились, село сначала вместе его праздновало, а сейчас Гули отделились, тот берег реки.

9.2 Æмæ йæ уыдон кæнынц хицæнай ,
æмæ =йæ уыдон кæн -ынц хицæн -æй
и =3SG.ENCL.GEN DemDist.PL.NOM делать PRS.3PL отдельный ABL

доны ацы фарс æй кæнынц хицæнай .
дон -ы ацы фарс =æй кæн -ынц хицæн -æй
вода GEN DemProx сторона =3SG.ENCL.GEN делать PRS.3PL отдельный ABL

И они празднуют его отдельно, а этот берег отдельно празднует.

9.3 Æмæ ма иу ахæм , йер æй куыд зæгъон ,
æмæ =ма иу ахæм йер =æй куыд зæгъ -он
и =ещё один такой сейчас =3SG.ENCL.GEN как сказать SBJV.1SG

куыд æй рахоннон ... хицæндзинад , иннæ
куыд =æй ра- хон -он хицæн -дзинад иннæ
как =3SG.ENCL.GEN PV называть SBJV.1SG отдельный AN другой

адæмтæй уæлдай , Дзуарыхъæу æй раздæр кæны
адæм -т -æй уæлдай Дзуарыхъæу =æй раз -дæр кæн -ы
люди PL ABL кроме Дзуарикау =3SG.ENCL.GEN перед COMPAR делать PRS.3SG

, къуыри раздæр , иннæ адæм , иннæ хъæутæй уæлдай .
къуыри раз -дæр иннæ адæм иннæ хъæу -т -æй уæлдай
неделя перед COMPAR другой люди другой село PL ABL кроме

А еще, как сказать, как назвать... отличие, отличие от других людей, Дзуарикау его празднует раньше, на неделю раньше, чем другие, в отличие от других сел.

10.1 **Махæн къуыри раздæр вæййы , уымæн æмæ мах**
 махæн къуыри раз -дæр вæйй -ы уым -æн æмæ мах
 мы.DAT неделя перед COMPAR бывать PRS.3SG DemDist DAT и мы.NOM

, **махæн нæ хистæртæ бæрæгбæттæ къуыритæм**
 махæн нæ= хистæр -т -æ бæрæгбæ -тт -æ къуыри -т =æм
 мы.DAT POSS.1PL= старший PL NOM праздник PL NOM неделя PL =3SG.ENCL.ALL

гæсгæ нымайынц .
 гæсгæ нымай -ынц
 в соответствии считать PRS.3PL

У нас празднуется он на неделю раньше, потому что мы, наши старшие праздники считают по неделям.

10.2 **Нымæцмæ гæсгæ нæ , фæлæ къуыритæм**
 нымæц -мæ гæсгæ нæ фæлæ къуыри -т =æм
 число ALL в соответствии NEG но неделя PL =3SG.ENCL.ALL

гæсгæ .
 гæсгæ
 в соответствии

Не по числам, а по неделям.

10.3 **Æмæ ранымайынц Зæрдæвæрæнæй авд къуырийы æмæ æртæ**
 æмæ ра- нымай -ынц Зæрдæвæрæн -æй авд къуыри -йы æмæ æртæ
 и PV считать PRS.3PL май ABL семь неделя GEN и три

боны хъуамæ рацауа , цæмæй скæнай уыцы бæрæгбон
 бон -ы хъуамæ ра- цау -а цæмæй с- кæн -ай уыцы бæрæгбон
 день GEN нужно PV идти SBJV.3SG чтобы PV делать SBJV.2SG тот праздник

, **Уацилла** .
 Уацилла
 Уацилла

И отсчитывают от Зардаварана семь недель и три дня должно пройти, чтобы справить этот праздник, Уацилла.

10.4 **Стæй Уациллайæ ранымайынц дыууæ къуырийы , нæ ?**
 стæй Уацилла -йæ ра- нымай -ынц дыууæ къуыри -йы нæ
 потом Уацилла ABL PV считать PRS.3PL два неделя GEN NEG

Потом от дня Уацилла отсчитывают две недели, да?

10.5 **Афтæ йæ нымайынц** .
 афтæ =йæ нымай -ынц
 так =3SG.ENCL.GEN считать PRS.3PL

Так высчитывают.

10.6 **Æнæуый та нæм хъæуы куывд вæййы**
 æнæуый =та =нæм хъæу -ы куывд вæйй -ы
 просто =же =1PL.ENCL.ALL село INESS праздник бывать PRS.3SG

А так у нас в селе праздник бывает.

11 **Мадина : Йер , нумæ-ну æй куыд кодтой**
 Мадина йер =æй куыд код -т -ой
 Мадина сейчас =3SG.ENCL.GEN как делать TR PST.TR.3PL

æнæхъæн хъæу ?
 æнæхъæн хъæу
 весь село

Мадина: А как все село вместе праздновало?

12.1 **Джикаева Альбина : Æнæхъæн хъæуæй-ну æй кодтой**
 Джикаева Альбина æнæхъæн =æй код -т -ой
 Джикаева Альбина весь =3SG.ENCL.GEN делать TR PST.TR.3PL

Джикаева Альбина: Всем селом вместе праздновали.

12.2 **Уæртæ кувæндоны ис , мæнæ мысайнагтæ кæм**
 уæртæ кувæндон -ы ис мæнæ мысайнаг -т -æ кæм
 вон святилище INESS EXST вот пожертвование PL NOM где
 DISC

феппарынц , ахæм бынат , йед ... цы йæ
 фе- ппар -ынц ахæм бынат йед цы =йæ
 PV бросать PRS.3PL такой место HES что =3SG.ENCL.GEN

рахонæм ?
 ра- хон -æм
 PV называть SBJV.1PL

. Вот в святилище есть, место, куда бросают мысайнаг (денежное приношение), такое место, этот... как его назвать?

12.3 **Куыд хуыйны , нæ йæ зонын**
 куыд хуыйн -ы нæ =йæ зон -ын
 как зваться PRS.3SG NEG =3SG.ENCL.GEN знать PRS.1SG

Как называется, не знаю.

12.4 **Мысайнагтæ кæм феппарынц**
 мысайнаг -т -æ кæм фе- ппар -ынц
 пожертвование PL NOM где PV бросать PRS.3PL

То, куда кидают денежное приношение.

13 **Мира Тимофеевна : Ахæм дзаума , къопп**
 Мира Тимофеевна ахæм дзаума къопп
 Мира Тимофеевна такой вещь коробка

Мира Тимофеевна: Такая вещь, коробка.

14.1 **Джикаева Альбина** : **О** , **къоппгонд** **дзы** **ис** ,
 Джикаева Альбина о къопп гонд =дзы ис
 Джикаева Альбина да коробка делать.PTCP.PST =3SG.ENCL.INESS EXST

æмæ гъе уым фембырд кæнынц мысайнагтæ , стæй
 æмæ гъе уым фе- мбырд кæн -ынц мысайнаг -т -æ стæй
 и ну DemDist.IN PV собрание делать PRS.3PL пожертвование PL NOM потом

уæд уыцы мысайнагтæ сисынц , балхæнынц
 уæд уыцы мысайнаг -т -æ с- ис -ынц ба- лхæн -ынц
 тогда тот пожертвование PL NOM PV братъ PRS.3PL PV купить PRS.3PL

дзы кусарт , цыдæриддæр хъæуы
 =дзы кусарт цыдæриддæр хъæу -ы
 =3SG.ENCL.INESS жертвенное животное все быть.нужным PRS.3SG

хæлцæй , гъе уыдон
 хæлц -æй гъе уыдон
 продукты ABL ну DemDist.PL.GEN

Джикаева Альбина: Да, вроде коробки что-то, и в нее собирают мысайнаг, потом деньги достают, покупают жертвенное животное, все, что нужно из продуктов.

14.2 **Алчи та йе ртæ кæрдзыны æрхæссы йемæ** ,
 алчи =та йе= ртæ кæрдзын -ы æр- хæсс -ы йемæ
 каждый =же POSS.3SG= три пирог GEN PV носить PRS.3SG 3SG.COMIT

йе ртæ чъирийы алчидæр йемæ æрхæссы ,
 йе= ртæ чъири -йы алчи =дæр йемæ æр- хæсс -ы
 POSS.3SG= три пирог GEN каждый =PTCL 3SG.COMIT PV носить PRS.3SG

æмæ хъæу савæрынц ам фынгтæ , хистæртæ
 æмæ хъæу с- æвæр -ынц ам фынг -т -æ хистæр -т -æ
 и село PV класть PRS.3PL DemProx.IN угощение PL NOM старший PL NOM
 здесь

арвитынц фæдзæхсынмæ дзуары бынмæ .
 а- рвит -ынц фæдзæхс -ын -мæ дзуар -ы бын -мæ
 PV посылать PRS.3PL поручать INF ALL святой GEN низ ALL

Каждый приносит свои три пирога с собой, и каждый приносит три своих пирога с собой, и село накрывает здесь столы, старшие отправляют в святилище [кого-нибудь].

15.1 **Уым бафæдзæхсынц сæ кусæрттагы** ,
 уым ба- фæдзæхс -ынц сæ= кусæрттаг -ы
 DemDist.IN PV поручать PRS.3PL POSS.3PL= жертвенное животное GEN

сæ хъæу , æмæ æрбацæуынц æмæ ам , хъæуы ,
 сæ= хъæу æмæ æрба- цæу -ынц æмæ ам хъæу -ы
 POSS.3PL= село и PV идти PRS.3PL и DemProx.IN село INESS
 здесь

куывд саразынц , суанг ма музыкантгæ дæр
 куывд с- араз -ынц суанг =ма музыкант -т -æ =дæр
 праздник PV делать PRS.3PL до самого =ещё музыкант PL NOM =PTCL

æрхонынц

æр- хон -ынц
 PV приглашать PRS.3PL

Там они поручают жертвенное животное, свое село и приезжают и здесь, в селе, организуют праздник, даже музыкантов приглашают.

15.2 **Ам фæсивæд хицæнæй фæакафынц , хицæнæй**
 ам фæсивæд хицæн -æй фæ- каф -ынц хицæн -æй
 DemProx.IN молодежь отдельный ABL PV танцевать PRS.3PL отдельный ABL
 здесь

фæбадынц

фæ- бад -ынц
 PV сидеть PRS.3PL

Здесь молодежь танцует отдельно, отдельно сидят.

15.3 **Æнæуый та хъæуы хистæртæ иумæйагæй ам ,**
 æнæуый =та хъæу -ы хистæр -т -æ иумæйаг -æй ам
 просто =же село GEN старший PL NOM общий ABL DemProx.IN
 здесь

скъолайы кæрты

скъола -йы кæрт -ы
 школа GEN двор INESS

А старейшины села все вместе здесь, во дворе школы.

15.4 **Ацы аз дæр ам уыди , скъолайы кæрты**
 ацы аз =дæр ам уыд -и скъола -йы кæрт -ы
 DemProx год =PTCL DemProx.IN быть PST.INTR.3SG школа GEN двор INESS
 здесь

И в этом году тоже здесь отпраздновали, во дворе школы.

16 **Мадина : Мира Тимофеевна , кусынмæ куыд цыдтæ ,**
 Мадина Мира Тимофеевна кус -ын -мæ куыд цыд -тæ
 Мадина Мира Тимофеевна работать INF ALL как идти PST.INTR.2SG

уый

ма радзур , иухатт мын
 уый =ма ра- дзур -*0 иу хатт =мын
 DemDist.GEN =ещё PV говорить IMP.2SG один раз =1SG.ENCL.DAT

æй

куы дзырдтай
 =æй куы дзырд -т -ай
 =3SG.ENCL.GEN когда говорить TR PST.TR.2SG

Мадина: Мира Тимофеевна, расскажите, как вы пошли работать, однажды вы рассказывали мне уже.

17 **Мира Тимофеевна** : **Нæй** , **æз аив дзурын нæ зонын**
 Мира Тимофеевна нæй æз аив дзур -ын нæ зон -ын
 Мира Тимофеевна EXST.NEG я тонкий говорить INF NEG звать PRS.1SG

Мира Тимофеевна: Нет, я красиво говорить не умею.

18.1 **Мадина** : **Уæдæ ?**

Мадина уæдæ
 Мадина так

Мадина: Как?

18.2 **Дæуæй аивдæр ма ...**

дæуæй аив -дæр =ма
 ты.ABL тонкий COMPAR =ещё

Красивее вас еще...

19.1 **Мира Тимофеевна** : **Йер уыцы ныхæстæ иууылдæр æмбарут** ,

Мира Тимофеевна йер уыцы ныхæс -т -æ иууылдæр æмбар -ут
 Мира Тимофеевна сейчас тот слово PL NOM все звать PRS.2PL

кæй уын дзуры , уый ?

кæй =уын дзур -ы уый
 кто.GEN =2PL.ENCL.DAT говорить PRS.3SG DemDist.NOM

Мира Тимофеевна: Вы понимаете все эти слова, которые она говорит?

19.2 **Нæа , нæ ?**

нæа нæ
 NEG NEG

Нет, да?

19.3 **Се** ‘ **ппæт не** ‘ **мбарут** .

се= ппæт не мбар -ут
 POSS.3PL= все NEG понимать PRS.2PL

Не все понимаете.

20 **Олег** : **Цыдæр æмбарын , цыдæр – нæ** .

Олег цы -дæр æмбар -ын цы -дæр нæ
 Олег что INDEF звать PRS.1SG что INDEF NEG

Олег: Что-то понимают, что-то – нет.

21.1 **Мира Тимофеевна** : **Тынг æхсызгон мын у** , **йер**

Мира Тимофеевна тынг æхсызгон =мын у йер
 Мира Тимофеевна очень приятный =1SG.ENCL.DAT быть.PRS.3SG сейчас

ирон æвзаг уæ кæй фæнды базонын ,

ирон æвзаг =уæ кæй фæнд -ы ба- зон -ын
 осетинский язык =2PL.ENCL.GEN кто.GEN хотеть PRS.3SG PV звать INF

уый
уый
DemDist.GEN

Мира Тимофеевна: Очень приятно мне, что вы хотите узнать осетинский язык.

21.2 **Нæ адаем куыд уæздан сты** , **куыд уазæгуарзон** ,
 нæ= адаем куыд уæздан сты куыд уазæг уарзон
 POSS.1PL= люди как благородный быть.PRS.3PL как гость возлюбленный

гъе уый куы зониккой иууылдæр , **уæд нæм кæд**
 гъе уый куы зон -иккой иууылдæр уæд =нæм кæд
 ну DemDist.GEN когда знать OPT.3PL все тогда =1PL.ENCL.ALL когда

хуыздæр цæстæй кæсиккой
 хуыздæр цæст -æй кæс -иккой
 лучше глаз ABL смотреть OPT.3PL

Если бы все знали, насколько у нас скромные люди, какие они гостеприимные, то к нам относились бы лучше.

22.1 **Джикаева Альбина : Куыд нæ йæ зонынц ?**
 Джикаева Альбина Куыд нæ =йæ зон -ынц
 Джикаева Альбина как NEG =3SG.ENCL.GEN знать PRS.3PL

Джикаева Альбина: Как не знают?

22.2 **Махмæ цал нацийы цæры горæты !**
 махмæ цал наци -йы цæр -ы горæт -ы
 мы.ALL сколько нация GEN жить PRS.3SG город INESS

У нас в городе сколько национальностей проживает!

22.3 **Цал хуызон нацийы !**
 цал хуыз -он наци -йы
 сколько вид ADJ нация GEN

Сколько национальностей!

22.4 **Æмæ афтæ никуы ма уыдис** , **мæнæ дзы**
 æмæ афтæ никуы =ма уыд -ис мæнæ =дзы
 и так никогда =ещё быть PST.INTR.3SG вот =3SG.ENCL.INESS
 DISC

исчи сыста æмæ алидза æндæр ранмæ
 исчи сы- ст -а æмæ а- лидз -а æндæр ран -мæ
 кто-либо PV вставить SBJV.3SG и PV бежать SBJV.3SG другой место ALL

И никогда еще не было случая, чтобы кто-то встал и переехал куда-то.

22.5 **Æрмæстдæр нæ фидауæм нæ фарсмæ чи цæры** ,
 æрмæстдæр нæ фидау -æм нæ= фарс -мæ чи цæр -ы
 только NEG мирить PRS.1PL POSS.1PL= сторона ALL кто жить PRS.3SG

уыдонимæ	,	фæлæ нын		æндæр гæнæн	нæй
уыдон	-имæ	фæлæ	=нын	æндæр гæнæн	нæй
DemDist.PL.NOM	COMIT	но	=1PL.ENCL.DAT	другой	возможность
				EXST.NEG	

Только не дружим мы с нашим соседом, но у нас нет выбора.

22.6 Нæй	,	цы гæнæн	ис
нæй		цы гæнæн	ис
EXST.NEG	что	возможность	EXST

Нет, а что делать.

23 Зарема Темболатовна	:	Уыдон	сæхæдæг	къахынц
Зарема Темболатовна		уыдон	сæ= хæдæг	къах -ынц
Зарема Темболатовна		DemDist.PL.NOM	POSS.3PL= REFL	затевать PRS.3PL

Зарема Темболатовна: Они сами начинают.

24.1 Джикаева Альбина	:	Цы гæнæн	ис	,
Джикаева Альбина		цы гæнæн	ис	
Джикаева Альбина		что	возможность	EXST

цæргæ-цæрæнбонты		дæм	топпы	нæмыгæй	куы
цæр -гæ - цæр -æн бон -т -ы		=дæм	топп -ы	нæмыг -æй	куы
жить CONV	жить INF2	день PL GEN	=2SG.ENCL.ALL	ружье GEN	пуля ABL
					когда

кæсой	,	уæд ?
кæс -ой		уæд
смотреть SBJV.3PL		тогда

Джикаева Альбина: А что делать, если на тебя всю жизнь смотрят глазами врага?

24.2 Нæй	æндæр гæнæн
нæй	æндæр гæнæн
EXST.NEG	другой
	возможность

Ничего другого не остается.

24.3 Радзурут-ма сыхах дæр исты
сымах =дæр исты
вы =PTCL что-нибудь

Расскажите и вы что-нибудь.

24.4 Сывæллæттимæ	сымах куы кусут
сывæллæ -тт -имæ	сымах куы кус -ут
ребенок PL COMIT	вы когда работать PRS.2PL

С детьми ведь вы работатете.

25 Мира Тимофеевна	:	Армайнагæй ирон	куыд сарæзтай	,
Мира Тимофеевна		армайнаг -æй ирон	куыд с- арæзт -ай	
Мира Тимофеевна		армянин ABL	осетинский как PV	делать PST.TR.2SG

Светлана Умаровна ,	гъе	уый	ма	сын	радзур
Светлана Умаровна	гъе	уый	=ма	=сын	ра- дзур -*0
Светлана Умаровна	ну	DemDist.GEN	=ещё	=3PL.ENCL.DAT	PV говорить IMP.2SG

Мира Тимофеевна: Расскажите им, Светлана Умаровна, как вы армянина сделали осетином.

26.1 Светлана Умаровна :	Ма	ма	ныхæстæ	кæн	!
Светлана Умаровна	=ма	=ма	ныхæс -т -æ	кæн	-*0
Светлана Умаровна	=ещё	=ещё	слово	PL NOM	делать IMP.2SG

Светлана Умаровна: Не говорите!

26.2 Æз æй	цы	сарæзтон	?
æз =æй	цы с-	арæзт -он	
я =3SG.ENCL.GEN	что	PV	делать PST.TR.1SG

Это я сделала?

26.3 Афтæ рауади	, æмæ алы хатт дæр
афтæ ра- уад -и	æмæ алы хатт =дæр
так PV	получаться PST.INTR.3SG и каждый раз =PTCL

мæм-иу	... гуырдыагтæ	дæр	мæм-иу
=мæм - =иу	гуырдыаг -т -æ	=дæр	=мæм - =иу
=1SG.ENCL.ALL =ITER	грузин PL NOM	=PTCL	=1SG.ENCL.ALL =ITER

æрбахауди	, армайнæгтæ	дæр	, сывæллæттæ-иу
æрба- хауд -и	армайнæг -т -æ	=дæр	сывæллæ -тт -æ =иу
PV падать PST.INTR.3SG	армянин PL NOM	=PTCL	ребенок PL NOM =ITER

æрбахаудысты

æрба- хауд -ысты
PV падать PST.INTR.3PL

Так получилось, что каждый раз у меня... и грузины в мой класс попадали, и армяне, дети попадали.

27 Зарема Темболатовна :	Æвзаг куы нæ зыдтаис	иугыццыл
Зарема Темболатовна	æвзаг куы нæ зыд -т -аис	иу гыццыл
Зарема Темболатовна	язык когда NEG	знать TR CNTRF.2SG один маленький

дæхæдæг , уæд дæм	не	‘ рбахаудаиккой
дæхæдæг уæд =дæм	не	рба- хауд -аиккой
ты.сам тогда =2SG.ENCL.ALL	NEG	PV падать CNTRF.3PL

Зарема Темболатовна: Если бы ты сама не знала немного язык, то не попали бы.

28.1 Светлана Умаровна :	Ну , мæхæдæг ... Нæа , уый	тыххæй нæ
Светлана Умаровна	Ну мæхæдæг нæа уый	тыххæй нæ
Светлана Умаровна	я.сам NEG	DemDist.GEN для NEG

уыди , **афтæ куыддæр рауади**
 уыд -и афтæ куыд =дæр ра- уад -и
 быть PST.INTR.3SG так как =PTCL PV получаться PST.INTR.3SG

Светлана Умаровна: Ну, сама... Нет, не поэтому, как-то так получилось.

28.2 **Бирæ сывæллæттæ уыди æмæ цалдæр гъе уыцы**
 бирæ сывæллæ -тт -æ уыд -и æмæ цал -дæр гъе уыцы
 много ребенок PL NOM быть PST.INTR.3SG и сколько INDEF ну тот

иухуызон кълæстæ уыди
 иу хуыз -он кълæс -т -æ уыд -и
 один вид ADJ класс PL NOM быть PST.INTR.3SG

Много детей было, и сколько-то одинаковых классов было.

28.3 **Æмæ-иу йер иннæтæн куыд амыдтон , адонæн**
 æмæ =иу йер иннæ -т -æн куыд амыд -т -он адонæн
 и =ITER сейчас другой PL DAT как показывать TR PST.TR.1SG эти DAT

дæр-иу амыдтон , амонгæ кодтон
 =дæр =иу амыд -т -он амон -гæ код -т -он
 =PTCL =ITER показывать TR PST.TR.1SG показывать CONV делать TR PST.TR.1SG

æмæ-иу ... Ну , тынг сæ фæндыди базоньн ,
 æмæ =иу Ну тынг =сæ фæндыд -и ба- зон -ын
 и =ITER очень =3PL.ENCL.GEN хотеть PST.INTR.3SG PV знать INF

æвæццагæн
 æвæццагæн
 наверное

И этим я объясняла так же, как и другим, и... Ну, очень они хотели узнать, наверное.

29.1 **Хæдзары дæр ... мæн дæр-иу нал уагътой**
 хæдзар -ы =дæр мæн =дæр =иу нал уагът -ой
 дом INESS =PTCL я.GEN =PTCL =ITER больше.не отпускать PST.TR.3PL

ай куыд у , ай куыд у
 ай куыд у ай куыд у
 DemProx.GEN как быть.PRS.3SG DemProx.GEN как быть.PRS.3SG

зæгъгæ
 зæгъ -гæ
 сказать CONV

И дома... и меня в покое не оставляли, как это будет, это как будет, мол.

29.2 **Æмæ мæм иухатт ахæм йед рауадис , хабар**
 æмæ =мæм иу хатт ахæм йед ра- уад -ис хабар
 и =1SG.ENCL.ALL один раз такой HES PV скакать PST.INTR.3SG известие

И однажды вышел у меня такой случай.

29.3 **Хо** **æмæ æфсымæр** , **æмæ хо хистæр уыди** , **æфсымæр**
 хо æмæ æфсымæр æмæ хо хистæр уыд -и æфсымæр
 сестра и брат и сестра старший быть PST.INTR.3SG брат

кæстæр уыди , **афæдз кæстæр** , **æмæ йын** **нырма**
 кæстæр уыд -и афæдз кæстæр æмæ =йын нырма
 младший быть PST.INTR.3SG год младший и =3SG.ENCL.DAT пока еще

раджы уыди **скъоламæ** , **фæлæ уæддæр фыд афтæ баныхас**
 раджы уыд -и скъола -мæ фæлæ уæддæр фыд афтæ ба- ныхас
 рано быть PST.INTR.3SG школа ALL но все-таки отец так PV слово

кодта , **æмæ йæ** **райстой** **сывæллоны**
 код -т -а æмæ =йæ ра- йст -ой сывæллон -ы
 делать TR PST.TR.3SG и =3SG.ENCL.GEN PV брать PST.TR.3PL ребенок GEN

дæр , **лæппуйы дæр** .
 =дæр лæппу -йы =дæр
 =PTCL мальчик GEN =PTCL

Сестра с братом, и сестра была старше, а брат был младше, на год младше, и рано ему было пока идти в школу, но все равно его отец договорился, и его тоже взяли, мальчика тоже.

30.1 **Йемæ сæ сбадын кодтон** , **æмæ**
 йемæ =сæ с- бад -ын код -т -он æмæ
 3SG.COMIT =3PL.ENCL.GEN PV сидеть INF делать TR PST.TR.1SG и

чызг гыццыл уырыссагау æмбæрста , **уымæн æмæ**
 чызг гыццыл уырыссаг -ау æмбæрст -а уым -æн æмæ
 девочка маленький русский EQU знать PST.TR.3SG DemDist DAT и

йæ фыды мад , **нæ** , **йæ мады мадимæ**
 йæ= фыд -ы мад нæ йæ= мад -ы мад -имæ
 POSS.3SG= отец GEN мать NEG POSS.3SG= мать GEN мать COMIT

дзургæ кодта уырыссагау дæр æмæ афтæмæй
 дзур -гæ код -т -а уырыссаг -ау =дæр æмæ афтæмæй
 говорить CONV делать TR PST.TR.3SG русский EQU =PTCL и так

сахуыр и , **æмæ цыдæртæ æмбæрста** .
 с- ахуыр и æмæ цы -дæр -т -æ æмбæрст -а
 PV учеба EXST и что INDEF PL NOM знать PST.TR.3SG

И я их посадила, а девочка немного понимала по-русски, потому что с бабушкой по отцу, нет, по матери, она говорила на русском тоже и так научилась, и что-то она понимала.

30.2 **Фæлæ лæппу та – æппындæр** , **æппындæр нæ** .
 фæлæ лæппу =та æппындæр æппындæр нæ
 но мальчик =же совсем совсем NEG

А мальчик – совершенно нет.

30.3 **Нæдæр** **уырыссагау** , **нæдæр** **иронау** **ницы**
нæ =дæр уырыссаг -ау нæ =дæр ирон -ау ницы
NEG =PTCL русский EQU NEG =PTCL осетинский EQU ничто

æмбæрста

æмбæрст -а
знать PST.TR.3SG

Ни по-русски, ни по-осетински ничего не понимал.

31.1 **Ныр** **бадынц** **урочы** , **æмæ сын** **æз дзурын**
ныр бад -ынц уроч -ы æмæ =сын æз дзур -ын
сейчас сидеть PRS.3PL урок INESS и =3PL.ENCL.DAT я говорить PRS.1SG

, **дзурын** , **æмæ та-иу** **уырыссагау** **дæр** **зæгъын** ,
дзур -ын æмæ =та =иу уырыссаг -ау =дæр зæгъ -ын
говорить PRS.1SG и =же =ITER русский EQU =PTCL сказать PRS.1SG

иронау **дæр** **æй** **зæгъын**
ирон -ау =дæр =æй зæгъ -ын
осетинский EQU =PTCL =3SG.ENCL.GEN сказать PRS.1SG

Теперь сидят они на уроке, и я объясняю им, объясняю, и по-русски говорю, и по-осетински тоже говорю.

31.2 **Æмæ та йæ** : « **Нушик !**»,
æмæ =та =йæ Нушик
и =же =3SG.ENCL.GEN Нушик

И он ее: «Нушик!»

31.3 – **æмæ та йæ** **армайнагау** **фæрсы** , **цы**
æмæ =та =йæ армайнаг -ау фæрс -ы цы
и =же =3SG.ENCL.GEN армянин EQU спрашивать PRS.3SG что

загъта **ахуыргæнæг** .
загът -а ахуыргæнæг
сказать PST.TR.3SG учитель

И по-армянски спрашивает ее, что сказала учительница.

31.4 **Æмæ та йын** **уый** **дæр** : « **Аргишт !**»,
æмæ =та =йын уый =дæр Аргишт
и =же =3SG.ENCL.DAT DemDist.NOM =PTCL Аргишт

И она ему тоже: «Аргишт!».

31.5 – **æмæ та-иу** **армайнагау** **йемæ** **дзуры** .
æмæ =та =иу армайнаг -ау йемæ дзур -ы
и =же =ITER армянин EQU 3SG.COMIT говорить PRS.3SG

И по-армянски с ним говорит.

31.6 **Æмæ бад** , **æмæ та мæм хъусы** ,
 æмæ бад -ы æмæ =та =мæм хъус -ы
 и сидеть PRS.3SG и =же =1SG.ENCL.ALL слушать PRS.3SG

хъусы .
 хъус -ы
 слушать PRS.3SG

И он опять сидит и меня слушает, слушает.

32.1 **Æмæ та** : « **Нушик** , **цы загъта** **ахуыргæнæг ?**» .
 æмæ =та Нушик цы загът -а ахуыргæнæг
 и =же Нушик что сказать PST.TR.3SG учитель

И опять: «Нушик, что учительница сказала?».

32.2 **Æмæ та уый та разилы æмæ та уымæн**
 æмæ =та уый =та ра- зил -ы æмæ =та уым -æн
 и =же DemDist.NOM =же PV вертеть PRS.3SG и =же DemDist DAT

дзур , **дзур** .
 дзур -ы дзур -ы
 говорить PRS.3SG говорить PRS.3SG

И она опять поворачивается и ему говорит, говорит.

32.3 **Стæй та** : « **Аргишт !**» ,
 стæй =та Аргишт
 потом =же Аргишт

И снова: «Аргишт!»

32.4 – **ну** , **уый армайнагау загъта** ,
 ну уый армайнаг -ау загът -а
 HES DemDist.NOM армянин EQU сказать PST.TR.3SG

ныуадз , **мæ бауадз** , **мæ**
 ныу- уадз -*0 =мæ ба- уадз -*0 =мæ
 PV отпускать IMP.2SG =1SG.ENCL.GEN PV отпускать IMP.2SG =1SG.ENCL.GEN

хъусын , **зæгъгæ** .
 хъус -ын зæгъ -гæ
 слушать INF сказать CONV

Ну, она по-армянски сказала, оставь меня, дай мне послушать, мол.

32.5 **Ахæм худæг уыдысты !**
 ахæм худ -æг уыд -ысты
 такой смеяться PTCP.PRS быть PST.INTR.3PL
 смешной

Такие они смешные были!

32.6 **Æмæ нухатт рæстæг афтæ рауади** , **ну** ,
 æмæ иу хатт рæстæг афтæ ра- уад -и ну
 и один раз время так PV получаться PST.INTR.3SG HES

дзурын , **дзурын** , **æмæ дын** , **æмæ та**
 дзур -ын дзур -ын æмæ =дын æмæ =та
 говорить PRS.1SG говорить PRS.1SG и =2SG.ENCL.DAT и =же

йæ ногæй фæрсы æфсымæр хойы : **куыд**
 =йæ ног -æй фæрс -ы æфсымæр хо -йы куыд
 =3SG.ENCL.GEN новый ABL спрашивать PRS.3SG брат сестра GEN как

загъта , **куыд загъта** .
 загът -а куыд загът -а
 сказать PST.TR.3SG как сказать PST.TR.3SG

И однажды такой случай произошел, ну, я говорю, говорю, и опять брат сестру спрашивает: что она сказала, как сказала.

33.1 **Ай дын хъуыдыты аныгъуылди æмæ**
 ай =дын хъуыды -т -ы аныгъуылд -и æмæ
 DemProx.NOM =2SG.ENCL.DAT мысль PL GEN погрузиться PST.INTR.3SG и

катай кæны , **йер æй куыд зæгъон** ,
 катай кæн -ы йер =æй куыд зæгъ -он
 беспокойство делать PRS.3SG сейчас =3SG.ENCL.GEN как сказать SBJV.1SG
 беспокойство скорбить
зæгъгæ .
 зæгъ -гæ
 сказать CONV

Она задумалась, и думает и думает, как сказать, мол.

33.2 **Æз дæр хъуыды кæнын** , **цыдæртæ**
 æз =дæр хъуыды кæн -ын цы -дæр -т -æ
 я =PTCL мысль делать PRS.1SG что INDEF PL NOM
 помнить

æрхъуыды кодтон .
 æр- хъуыды код -т -он
 PV мысль делать PL PST.TR.1SG
 напоминать

И я думаю, что-то вспомнила.

33.3 **Кæдæр Ереваны ацардыстæм аст азы** , **æмæ**
 кæд -дæр Ереван -ы а- цард -ыстæм аст аз -ы æмæ
 когда INDEF Ереван INESS PV жить PST.INTR.1PL восемь год GEN и

мах , **йер мæнæ адоны йер иронау куыд ахуыр**
 мах йер мæнæ адон -ы йер ирон -ау куыд ахуыр
 мы.NOM сейчас вот эти GEN сейчас осетинский EQU как учеба
 DISC

кæнæм , **афтæ** .
 кæн -æм афтæ
 делать PRS.1PL так

Когда-то мы жили в Ереване восемь лет, и мы, так же, как мы сейчас их учим осетинскому.

33.4 **Фæнды** **уырыссаг дæ** , **фæнды** **ирон**
 фæнд -ы уырыссаг дæ фæнд -ы ирон
 хотеть PRS.3SG русский быть.PRS.2SG хотеть PRS.3SG осетинский

дæ , **цæрыс** **Ереваны** – **ахуыр кæ** **гъе** **уыцы**
 дæ цæр -ыс Ереван -ы ахуыр кæ гъе уыцы
 быть.PRS.2SG жить PRS.2SG Ереван INESS учеба делать.IMP.2SG ну тот

æвзаг .
 æвзаг
 язык

Будь ты русский, или осетин, живешь в Ереване – учи этот язык.

34.1 **Æмæ мах** **дæр æй** **ахуыр кодтам** .
 æмæ мах =дæр =æй ахуыр код -т -ам
 и мы.NOM =PTCL =3SG.ENCL.GEN учеба делать TR PST.TR.1PL

И мы его учили.

34.2 **Фыссын æмæ кæсын дæр зыдтон** .
 фысс -ын æмæ кæс -ын =дæр зыд -т -он
 писать INF и читать INF =PTCL знать TR PST.TR.1SG

Писать и читать я тоже умела.

34.3 **Гъе æмæ хъуыдытæ** **кæнын** , **уый** **куыд**
 гъе æмæ хъуыды -т -æ кæн -ын уый куыд
 ну и мысль PL NOM делать PRS.1SG DemDist.NOM как

уыди , **уый** **куыд ... Æрхъуыды йæ**
 уыд -и уый куыд æр- хъуыды =йæ
 быть PST.INTR.3SG DemDist.NOM как PV мысль =3SG.ENCL.GEN

кодтон .

код -т -он
 делать TR PST.TR.1SG

И думаю я, как это было, как... Вспомила.

34.4 **Æмæ лæппуйæн ... Ну** , **афтæ нæ зæгъдзынæн** , **æмæ**
 æмæ лæппу -йæн Ну афтæ нæ зæгъ -дзынæн æмæ
 и мальчик DAT так NEG сказать FUT.1SG и

йæ **сыгъдæг армайнагау** **загътон** , **кæмдæр**
 =йæ sygъdæg армайнаг -ау загът -он кæм -дæр
 =3SG.ENCL.GEN чистый армянин EQU сказать PST.TR.1SG где INDEF

къуылымпытæ	цыдæртæ	, фæлæ йæ	лæппу
къуылымпы -т -æ	цы -дæр -т -æ	фæлæ =йæ	лæппу
помеха PL NOM	что INDEF PL NOM	но =3SG.ENCL.GEN	мальчик

бамбæрста	, цы загътон	, гъе уый	.
ба- мбæрст -а	цы загът -он	гъе уый	
PV знать PST.TR.3SG	что сказать PST.TR.1SG	ну DemDist.NOM	

И мальчику... Ну, не скажу, что чисто на армянском сказала, где-то как-то сомневаясь, но мальчик понял, что я сказала.

34.5 Æмæ чызджы	фæрсын	, раст æй	,
æмæ чыздж -ы	фæрс -ын	раст =æй	
и девочка GEN	спрашивать PRS.1SG	истинный =3SG.ENCL.GEN	

зæгъын	, загътон	.
зæгъ -ын	загът -он	
сказать PRS.1SG	сказать PST.TR.1SG	

И я спрашиваю девочку, правильно ли я сказала.

34.6 Æмæ	, дам	, о	.
æмæ =дам	о		
и =мол	да		

И, говорит, да.

35.1 Æмæ ахæм дис	фæкодтой	, куыд æй	.
æмæ ахæм дис	фæ- код -т -ой	куыд =æй	
и такой удивление	PV делать TR PST.TR.3PL	как =3SG.ENCL.GEN	

базыдтон	, зæгъгæ	.
ба- зыд -т -он	зæгъ -гæ	
PV знать TR PST.TR.1SG	сказать CONV	

И так они удивились, откуда я знаю, мол.

35.2 Стæй нæм	йед уыдис	йер ... Районай	.
стæй =нæм	йед уыд -ис	йер район -æй	
потом =1PL.ENCL.ALL	HES быть PST.INTR.3SG	сейчас район ABL	

нæм	æрцыдысты	, урочы	абадтысты	æмæ
=нæм	æр- цыд -ысты	уроч -ы	а- бадт -ысты	æмæ
=1PL.ENCL.ALL	PV идти PST.INTR.3PL	урок INESS	PV сидеть PST.INTR.3PL	и

адон ... Æнæуый исты	математикайæ	бафарстон	,
адон æнæуый исты	математикае -йæ	ба- фарст -он	
эти вообще что-нибудь	математика ABL	PV спрашивать PST.TR.1SG	

уæд-иу	чызг йæ	къух дары	, æмæ-иу
уæд =иу	чызг йæ=	къух дар -ы	æмæ =иу
тогда =ITER	девочка POSS.3SG=	рука содержать PRS.3SG	и =ITER

кæй	нæ	афарстой		æмæ	куыд	сты		куыд
кæй	нæ	а- фарст	-ой	æмæ	куыд	сты		куыд
кто.GEN	NEG	PV спрашивать	PST.TR.3PL	и	как	быть.PRS.3PL		как

сты
сты
быть.PRS.3PL

Хорошие мальчики они, недвано тоже повстречала их, и про кого только из учителей они не спросили, как они, как они.

38 **Джикаева Альбина** : **Уыдон** **Арам** ?
Джикаева Альбина уыдон Арам
Джикаева Альбина DemDist.PL.NOM Арам

Джикаева Альбина: Это Арам?

39 **Светлана Умаровна** : **Йед** ... **Аргишт** .
Светлана Умаровна Йед Аргишт
Светлана Умаровна HES Аргишт
HES

Светлана Умаровна: Этот... Аришт.

40 **Зарема Темболатовна** : **Гыццылтæ**
Зарема Темболатовна гыццыл -т -æ
Зарема Темболатовна маленький PL NOM

Зарема Темболатовна: Маленькие.

41.1 **Светлана Умаровна** : **Арам дæр фæфæрсы** , **фæлæ Аргишт** .
Светлана Умаровна Арам =дæр фæ- фæрс -ы фæлæ Аргишт
Светлана Умаровна Арам =PTCL PV спрашивать PRS.3SG но Аргишт

Светлана Умаровна: И Арам спрашивает, но то Аргишт.

41.2 **Афтæтæ**
афтæ -т -æ
так PL NOM

Вот так.

41.3 **Махæн уæлдай нæу** , **уырыссаг у** , **армайнаг**
махæн уæлдай нæ у уырыссаг у армайнаг
мы.DAT особый NEG быть.PRS.3SG русский быть.PRS.3SG армянин

у , **гуырднаг у** – **ахуыр кæнæм** **се**
у гуырднаг у ахуыр кæн -æм се=
быть.PRS.3SG грузин быть.PRS.3SG учеба делать PRS.1PL POSS.3PL=

ппæты дæр
ппæт -ы =дæр
все GEN =PTCL

Для нас нет никакой разницы, русский это, армянин, грузин – мы всех учим.

41.4 Ну , канд ахуыр нæа , æвæццагæн нæ ...
 ну канд ахуыр нæа æвæццагæн нæ
 HES только учеба NEG наверное NEG

Ну, не только учим, наверное...

42 Джикаева Альбина : Мах ма Советон рæстæджы царæм
 Джикаева Альбина мах =ма советон рæстæдж -ы цар -æм
 Джикаева Альбина мы.NOM =ещё советский время INESS жить PRS.1PL

Джикаева Альбина: Мы еще в советское время живем.

43 Светлана Умаровна : О
 Светлана Умаровна о
 Светлана Умаровна да

Светлана Умаровна: Да.

44 Джикаева Альбина : Интернационал
 Джикаева Альбина интернационал
 Джикаева Альбина интернационал

Джикаева Альбина: Интернационал.

45.1 Светлана Умаровна : Уарзæм сæ , æндæр куыд
 Светлана Умаровна уарз -æм =сæ æндæр куыд
 Светлана Умаровна любить PRS.1PL =3PL.ENCL.GEN другой как

зæгъæм

зæгъ -æм
 сказать PRS.1PL

Светлана Умаровна: Любим их, как иначе сказать.

45.2 Ахæм йедтæ ... ныл вæййы
 ахæм йед -т -æ =ныл вæйй -ы
 такой HES PL NOM =1PL.ENCL.SUPER бывать PRS.3SG

Такие эти... с нами случаются.

45.3 Йер ма уын цы радзурæм ?
 йер =ма =уын цы ра- дзур -æм
 сейчас =ещё =2PL.ENCL.DAT что PV говорить SBJV.1PL

Что еще вам рассказать?

46.1 Мадина : Мæнæн та иухатт ... Кæй къласы уыдис
 Мадина мæнæн =та иу хатт кæй кълас -ы уыд -ис
 Мадина я.DAT =же один раз кто.GEN класс GEN быть PST.INTR.3SG

кæй ?
 кæй
 кто.GEN

Мадина: А мне однажды... В чьем классе это было?

46.2 **Йер æхсæзæм кълас** .
 йер æхсæз -æм кълас
 сейчас шесть ORD класс

Нынешний шестой класс.

47.1 **Джикаева Альбина : Æхсæзæмтæм чи схызти** ,
 Джикаева Альбина æхсæзæмтæм чи с- хызт -и
 Джикаева Альбина кто PV переходить PST.INTR.3SG

уый ?
 уый
 DemDist.NOM

Джикаева Альбина: Те, что в шестой перешли?

47.2 **Риммæ Тотрадзовнæйы кълас** .
 Риммæ Тотрадзовнæ -йы кълас
 Римма Тотрадзовна GEN класс

Класс Риммы Тотрадзовны.

48.1 **Мадина : Риммæ Тотрадзовнæйы** .
 Мадина Риммæ Тотрадзовнæ -йы
 Мадина Римма Тотрадзовна GEN

Мадина: Риммы Тотрадзовны.

48.2 **Æмæ гъе уæд æрбацыдтæн кусынмæ , уыдон**
 æмæ гъе уæд æрба- цыд -тæн кус -ын -мæ уыдон
 и ну тогда PV идти PST.INTR.1SG работать INF ALL DemDist.PL.NOM

ма дыккæгæм къласы уыдысты .
 =ма дыккæг -æм кълас -ы уыд -ысты
 =ещё второй ORD класс INESS быть PST.INTR.3PL

Тогда я пришла работать, они еще во втором классе были.

48.3 **Мæнæ цы зæронд бадæн !**
 мæнæ цы зæронд ба- дæн
 вот что старый PV быть.PRS.1SG
 DISC

Как же я состарилась!

48.4 **Æмæ дын бадынц урочы , æмæ фæрсын** ,
 æмæ =дын бад -ынц уроч -ы æмæ фæрс -ын
 и =2SG.ENCL.DAT сидеть PRS.3PL урок INESS и спрашивать PRS.1SG

цыдæр æнцон уыди , мæнæ иугай ныхæсты ,
 цы -дæр æнцон уыд -и мæнæ иу -гай ныхæс -т -ы
 что INDEF легкий быть PST.INTR.3SG вот один DISTR слово PL GEN
 DISC

кæцыдæр	...	фæндзæм-æхсæзæм		урок	йеддæмæ	нæма	уыдис
кæцы -дæр		фæндз -æм - æхсæз -æм		урок	йеддæмæ	нæма	уыд -ис
какой INDEF		пять ORD	шесть ORD	урок	кроме	ещё.не	быть PST.INTR.3SG

И сидят они на уроке, и я спрашиваю, что-то простое было, отдельные слова какие-то... пятый-шестой урок только был.

49.1	Æмæ	иугай		ныхæстæ		ахуыр	кодтам
	æмæ	иу -гай		ныхæс -т -æ		ахуыр	код -т -ам
	и	один DISTR		слово PL NOM		учеба	делать TR PST.TR.1PL

И отдельные слова мы учили.

49.2	Æмæ	йæ		фæрсын		англисагау	уырыссагау
	æмæ	=йæ		фæрс -ын		англисаг -ау	уырыссаг -ау
	и	=3SG.ENCL.GEN		спрашивать PRS.1SG		английский EQU	русский EQU

æй	фæрсын	:	«	Кошка как будет по-английски ? ».
=æй	фæрс -ын			как
=3SG.ENCL.GEN	спрашивать PRS.1SG			как

И я спрашиваю на английском, на русском его спрашиваю: «Кошка как будет по-английски?».

49.3	Ацæмæзы	фарстон
	Ацæмæз -ы	фарст -он
	Ацамаз GEN	спрашивать PST.TR.1SG

Ацамаза я спрашивала.

49.4	Æмæ	зæгъын	:	«	Аца , как будет кошка по-английски ? ».
	æмæ	зæгъ -ын			как
	и	сказать PRS.1SG			как

И говорю: «Аца, как будет кошка по-английски?».

49.5	Æмæ	мæм		кæсы		уыцы тарст	каст
	æмæ	=мæм		кæс -ы		уыцы тарст	каст
	и	=1SG.ENCL.ALL		смотреть PRS.3SG		тот бояться.PART.PST	взгляд

кæны	,	æмæ	дыккæгæм	партæйыл	бадти
кæн -ы		æмæ	дыккæг -æм	партæ -йыл	бадт -и
делать PRS.3SG		и	второй ORD	парта SUPER	сидеть PST.INTR.3SG

И он на меня смотрит, испуганно так смотрит, он за второй партой сидел.

49.6	Æмæ	ницы	дзуры		æмæ	дын	...	Æмæ	та
	æмæ	ницы	дзур -ы		æмæ	=дын		Æмæ	=та
	и	ничто	говорить PRS.3SG		и	=2SG.ENCL.DAT		и	=же

йæ	дыккаг	хатт	бафарстон
=йæ	дыккаг	хатт	ба- фарст -он
=3SG.ENCL.GEN	второй	раз PV	спрашивать PST.TR.1SG

И ничего не говорит и... И второй раз я его спросила.

50.1 **Æмæ дын** , **Оксанæ чи у** , **Кцойты** ,
 æмæ =дын Оксанæ чи у Кцой -т -ы
 и =2SG.ENCL.DAT Оксана кто быть.PRS.3SG Кцоев PL GEN

уый йæ , **разæй бадтис** , **æмæ**
 уый =йæ раз -æй бадт -ис æмæ
 DemDist.NOM =3SG.ENCL.GEN перед ABL сидеть PST.INTR.3SG и

дын æм фæзылди æмæ дын
 =дын =æм фæ- зылд -и æмæ =дын
 =2SG.ENCL.DAT =3SG.ENCL.ALL PV вертеть PST.INTR.3SG и =2SG.ENCL.DAT

афтæ : « Гæды куыд уызæн , **уый нæ зоныс ?**
 афтæ гæды куыд уы -дзæн уый нæ зон -ыс
 так кошка как быть FUT.3SG DemDist.GEN NEG знать PRS.2SG

И Оксана, та, что Кцоева, она сидела перед ним, и развернулась к нему и так: «Как кошка будет, не знаешь?»

50.2 **Гæды куыд уызæн** , **уый зоныс ?**.
 гæды куыд уы -дзæн уый зон -ыс
 кошка как быть FUT.3SG DemDist.GEN знать PRS.2SG

Знаешь, как будет кошка?».

50.3 **Æмæ йæ** , **гъе уæд бамбæрстон** , **зæгъын** ,
 æмæ =йæ гъе уæд ба- мбæрст -он зæгъ -ын
 и =3SG.ENCL.GEN ну тогда PV знать PST.TR.1SG сказать PRS.1SG

уырыссагау куы нæ мæ , **мбары** .
 уырыссаг -ау куы нæ =мæ мбар -ы
 русский EQU когда NEG =1SG.ENCL.GEN знать PRS.3SG

И я тогда поняла, он по-русски не понимает меня.

50.4 **Æмæ гъе уæд иронау байдыдтон семæ**
 æмæ гъе уæд ирон -ау ба- йдыд -т -он семæ
 и ну тогда осетинский EQU PV начинать/ся TR PST.TR.1SG 3PL.COMIT

дзурын .
 дзур -ын
 говорить INF

И тогда я начала с ними по-осетински говорить.

51 **Джикаева Альбина : Уый дæр Хуссар Ирыстонæй**
 Джикаева Альбина уый =дæр хуссар Ирыстон -æй
 Джикаева Альбина DemDist.NOM =PTCL юг Осетия ABL

рацыди , **уыцы сывæллон** , **æмæ уырыссагау не** ,
 ра- цыд -и уыцы сывæллон æмæ уырыссаг -ау не
 PV идти PST.INTR.3SG тот ребенок и русский EQU NEG

мбæрстой **æппындæр** .
 мбæрст -ой æппындæр
 знать PST.TR.3PL совсем

Джикаева Альбина: Он тоже из Южной Осетии, этот ребенок, и по-русски они совершенно не понимали.

52 **Мадина** : **Стæй уыйфæстæ** **сæ** **дзæбæх сахуыр**
 Мадина стæй уый фæстæ =сæ дзæбæх с- ахуыр
 Мадина потом DemDist.GEN после =3PL.ENCL.GEN хороший PV учеба

кодта **Риммæ Тотрадзовнæ** .
 код -т -а Риммæ Тотрадзовнæ
 делать TR PST.TR.3SG Римма Тотрадзовна

Мадина: Потом хорошо их Римма Тотрадзовна научила.

53 **Зарема Темболатовна** : **Æмæ нæм** **махмæ ахуыргæнæг**
 Зарема Темболатовна Æмæ =нæм махмæ ахуыргæнæг
 Зарема Темболатовна и =1PL.ENCL.ALL мы.ALL учитель

уыдис , **Майрæмададжы** **кусгæйæ** , **Дрогина** ,
 уыд -ис Майрæмададж -ы кус -гæ -йæ Дрогина
 быть PST.INTR.3SG Майрамадаг INESS работать CONV Дрогина

зæгъгæ , **Татьяна** ... **йæ** **отчество йын** ...
 зæгъ -гæ Татьяна йæ= отчество =йын
 сказать CONV Татьяна POSS.3SG= father's name =3SG.ENCL.DAT

Зарема Темболатовна: А у нас была учительница, когда я работала в Майрамадаге, Дрогина Татьяна... отчество ее...

54 **Джикаева Альбина** : **Йер дæр нæ кусы** ?
 Джикаева Альбина йер =дæр нæ кус -ы
 Джикаева Альбина сейчас =PTCL NEG работать PRS.3SG

Джикаева Альбина: И сейчас же она работает?

55.1 **Зарема Темболатовна** : **Нæа** , **уый йед** ... **истори**
 Зарема Темболатовна нæа уый йед ... истори
 Зарема Темболатовна NEG DemDist.NOM HES история

лæвæрдта .
 лæвæрд -т -а
 давать TR PST.TR.3SG

Зарема Темболатовна: Нет, это... историю она преподавала.

55.2 **Дзуры** , **дзуры** , **дзуры** , **амоны**
 дзур -ы дзур -ы дзур -ы амон -ы
 говорить PRS.3SG говорить PRS.3SG говорить PRS.3SG показывать PRS.3SG

сын

=сын

=3PL.ENCL.DAT

Говорит, говорит, говорит, объясняет им.

55.3 **Æмæ йæ** , **æвæццагæн сын** ... **наема**
 æмæ =йæ æвæццагæн =сын наема
 и =3SG.ENCL.GEN наверное =3PL.ENCL.DAT ещё.не

æмбарстой йер , **куыддæр бахызтысты** **пятьтæм**
 æмбарст -ой йер куыддæр ба- хызт -ысты пятьтæм
 знать PST.TR.3PL сейчас как.только PV переходить PST.INTR.3PL пятый PL ALL

... **не** ‘ **мбарстой**
 не мбарст -ой
 NEG знать PST.TR.3PL

И, наверное, им... они не понимали пока, как только в пятый класс перешли... не понимали.

55.4 **Æмæ** , **дам** : « **Неужели они все это не понимают ?**»,
 æмæ =дам они это не
 и =мол это

И, говорит: «Неужели они все это не понимают?»,

55.5 – **зæггæ** , **дын** **бакодта**
 зæггæ -гæ =дын ба- код -т -а
 сказать CONV =2SG.ENCL.DAT PV делать TR PST.TR.3SG

– она говорит.

55.6 **Æмæ** , **зæггын** , **конечно** , **не** ‘ **мбарынц** , **уыдон**
 æмæ зæггæ -ын конечно не мбар -ынц уыдон
 и сказать PRS.1SG конечно NEG знать PRS.3PL DemDist.PL.NOM

ирон ... **ирæттæ** **сты** , **æмæ иронау** **æмбарынц**
 ирон ирæ -тт -æ сты æмæ ирон -ау æмбар -ынц
 осетинский осетин PL NOM быть.PRS.3PL и осетинский EQU знать PRS.3PL

И, говорю, конечно, не понимают, они по-осетински... осетины они, и по-осетински понимают.

55.7 **Æмæ уæд хуымæтæгдæр** **æвзагæй дзурын** **сæм**
 æмæ уæд хуымæтæг -дæр æвзаг -æй дзур -ын =сæм
 и тогда элементарный COMPAR язык ABL говорить INF =3PL.ENCL.ALL

байдыдта

ба- йдыд -т -а

PV начинать/ся TR PST.TR.3SG

И тогда она более простым языком стала им объяснять.

56.1 **Æмæ сын** **кæм амонгæ** **кодта** , **кæм цы**
 æмæ =сын кæм амон -гæ код -т -а кæм цы
 и =3PL.ENCL.DAT где показывать CONV делать TR PST.TR.3SG где что

И где объясняла им, где что.

56.2 **Æндæр æнхъæлдта** , **æмæ цыдæриддæр дзуры** ,
 æндæр æнхъæлд -т -а æмæ цыдæриддæр дзур -ы
 другой думать TR PST.TR.3SG и всё говорить PRS.3SG

уый **цъыккæй** **æмбарынц** **уырыссагау** , **æмæ кæм**
 уый цъыкк -æй æмбар -ынц уырыссаг -ау æмæ кæм
 DemDist.GEN легко ABL знать PRS.3PL русский EQU и где

æмбæрстой **се** ‘ **ппæт** .
 æмбæрст -ой се= ппæт
 знать PST.TR.3PL POSS.3PL= все

А так она думала, все, что она говорит, это они с легкостью понимают на русском языке, а откуда они все понимали.

56.3 **Ахæм случай дæр нын** **Татьянæйымæ уыдис** .
 ахæм =дæр =нын Татьянæ -йымæ уыд -ис
 такой =PTCL =1PL.ENCL.DAT Татьяна COMIT быть PST.INTR.3SG

И такой случай был с Татьяной.

56.4 **Куы бамбæрста** , **не** ‘ **мбарынц** , **уæд**
 куы ба- мбæрст -а не мбар -ынц уæд
 когда PV знать PST.TR.3SG NEG знать PRS.3PL тогда

фæрæвдздæр **кодта** , **дзырдта** **йæхæдæг** .
 фæ- рæвдз =дæр код -т -а дзырд -т -а йæхæдæг
 PV готовый =PTCL делать TR PST.TR.3SG говорить TR PST.TR.3SG

Когда она поняла, что они не понимают, то постаралась, сама говорила.

56.5 **Æвзаг чи зона** , **уый** **афтæ фенхъæлы** , **иннæ**
 æвзаг чи зон -а уый афтæ фе- нхъæл -ы иннæ
 язык кто знать SBJV.3SG DemDist.NOM так PV думать PRS.3SG другой

дæр **æй** **æмбары** , **уыдон** **не** ‘
 =дæр =æй æмбар -ы уыдон не
 =PTCL =3SG.ENCL.GEN знать PRS.3SG DemDist.PL.NOM NEG

мбæрстой , **æмæ зын** **уыди** .
 мбæрст -ой æмæ зын уыд -и
 знать PST.TR.3PL и трудный быть PST.INTR.3SG

Тот, кто знает язык, думает, что другой его тоже понимает, а они не понимали, и было сложно.

57.1 **Джикаева Альбина** : **Гъе уæдæ махæн нæ сывæллæттæ хъуыды**
 Джикаева Альбина гъе уæдæ махæн нæ= сывæллæ -тт -æ хъуыды
 Джикаева Альбина ну так мы.DAT POSS.1PL= ребенок PL NOM мысль

дæр иронау кæнынц
 =дæр ирон -ау кæн -ынц
 =PTCL осетинский EQU делать PRS.3PL

Джикаева Альбина: А вот наши дети даже думают на осетинском.

57.2 **Сæ алы хъуыды дæр иронау у**
 сæ= алы хъуыды =дæр ирон -ау у
 POSS.3PL= каждый мысль =PTCL осетинский EQU быть.PRS.3SG

Каждая их мысль на осетинском.

57.3 **Йер мæнæ сын математикæ дæр , нæ ?**
 йер мæнæ =сын математикæ =дæр нæ
 сейчас вот =3PL.ENCL.DAT математика =PTCL PTCL
 DISC

Вот и математика у них, да?

58 **Светлана Умаровна : Уæдæ !**
 Светлана Умаровна уæдæ
 Светлана Умаровна так

Светлана Умаровна: Конечно!

59.1 **Джикаева Альбина : Йер математикæйы дæр иронау хъуыды**
 Джикаева Альбина йер математикæ -йы =дæр ирон -ау хъуыды
 Джикаева Альбина сейчас математика INESS =PTCL осетинский EQU мысль

кæнынц
 кæн -ынц
 делать PRS.3PL

Джикаева Альбина: Вот и на уроках математики они на осетинском думают.

59.2 **Куы сæм кæсай , æз урочыты арæх нæ**
 куы =сæм кæс -ай æз уроч -ыт -ы арæх нæ
 когда =3PL.ENCL.ALL смотреть SBJV.2SG я урок PL INESS частый

бадын , уæд сæ къухтæ сисдзысты æмæ
 бад -ын уæд сæ= къух -т -æ с- ис -дзысты æмæ
 сидеть PRS.1SG тогда POSS.3PL= рука PL NOM PV брать FUT.3PL и

нымайдысты : иу , дыууæ , æртæ
 нымай -дысты иу дыууæ æртæ
 считать FUT.3PL один два три

Смотришь на них, я ведь часто на уроках сижу, они поднимут руки и считают: один, два, три.
 Неправильный перевод? иначе непонятно, что такое нæ

59.3 Уырыссагау сæ куы бафæрсы ахуыргæнæг ,
 уырыссаг -ау =сæ куы ба- фæрс -ы ахуыргæнæг
 русский EQU =3PL.ENCL.GEN когда PV спрашивать PRS.3SG учитель

уæддæр иронау фæнымайынц
 уæддæр ирон -ау фæ- нымай -ынц
 все-таки осетинский EQU PV считать PRS.3PL

Когда по-русски их учитель спрашивает, они все равно по-осетински считают.

59.4 Æмæ сын йер ...
 æмæ =сын йер
 и =3PL.ENCL.DAT сейчас

И им...

60.1 Светлана Умаровна : Æмæ хынцинæгтæ куы февзарæм
 Светлана Умаровна Æмæ хынцинæг -т -æ куы фе- взар -æм
 Светлана Умаровна и пример, задача PL NOM когда PV выбирать PRS.1PL

, нæ , уæд æй фыццаг бакæсынц уырыссаг чиныг ,
 нæ уæд =æй фыццаг ба- кæс -ынц уырыссаг чиныг
 PTCL тогда =3SG.ENCL.GEN первый PV читать PRS.3PL русский книга

нæ , уырыссагау æй бакæсынц æмæ йæ
 нæ уырыссаг -ау =æй ба- кæс -ынц æмæ =йæ
 PTCL русский EQU =3SG.ENCL.GEN PV читать PRS.3PL и =3SG.ENCL.GEN

стæй райдайынц иронау тæлмац кæнын
 стæй ра- йдай -ынц ирон -ау тæлмац кæн -ын
 потом PV начинать/ся PRS.3PL осетинский EQU перевод делать INF

Светлана Умаровна: А когда мы разбираем задачи, да, они сначала читают книгу на русском, да, на русском языке ее читают, потом начинают переводить ее на осетинский.

60.2 Æмæ гъе уæд райдайынц хъæр кæнын : о , афтæ
 æмæ гъе уæд ра- йдай -ынц хъæр кæн -ын о афтæ
 и ну тогда PV начинать/ся PRS.3PL крик делать INF да так

рауайдзæн , гъе уыйбæрц рауайдзæн , афтæ
 ра- уай -дзæн гъе уый бæрц ра- уай -дзæн афтæ
 PV получаться FUT.3SG ну DemDist.GEN количество PV получаться FUT.3SG так

йæ кæнын хъæуы , зæгъгæ
 =йæ кæн -ын хъæу -ы зæгъ -гæ
 =3SG.ENCL.GEN делать INF быть.нужным PRS.3SG сказать CONV

И тогда уже выкрикивают: да, так получится, столько получится, так ее решать надо, мол.

60.3 Æмæ уый дæр хорз у , уый дæр
 æмæ уый =дæр хорз у уый =дæр
 и DemDist.GEN =PTCL хороший быть.PRS.3SG DemDist.GEN =PTCL

кæс , **уырыссаг æвзджы ирон æвзагмæ тæлмац**
 кæс -*0 уырыссаг æвздж -ы ирон æвзаг -мæ тæлмац
 читать IMP.2SG русский язык GEN осетинский язык ALL перевод

кæ , **ирон æвзджы та уырыссаг æвзагмæ тæлмац**
 кæ ирон æвздж -ы =та уырыссаг æвзаг -мæ тæлмац
 делать.IMP.2SG осетинский язык GEN =же русский язык ALL перевод

кæ , **æмæ дыууæ æвзджы дæр уæд хуыздæр æмбары** ,
 кæ æмæ дыууæ æвздж -ы =дæр уæд хуыздæр æмбар -ы
 делать.IMP.2SG и два язык GEN =PTCL тогда лучше знать PRS.3SG

æмæ æнцондæр у .
 æмæ æнцон -дæр у
 и легкий COMPAR быть.PRS.3SG

И это тоже хорошо, это тоже читай, переводы на уроке русского на осетинский язык, на уроке осетинского на русский язык переводы, и тогда оба языка он лучше понимает, и так легче.

61.1 **Зарема Темболатовна : Кæнгæ дæр æй гъе уый**
 Зарема Темболатовна кæн -гæ =дæр =æй гъе уый
 Зарема Темболатовна делать CONV =PTCL =3SG.ENCL.GEN ну DemDist.GEN

тыххæй скодтой йер иронау .
 тыххæй с- код -т -ой йер ирон -ау
 для PV делать TR PST.TR.3PL сейчас осетинский EQU

Зарема Темболатовна: И сделали поэтому на осетинском.

61.2 **Раздæр цы æвзагыл , цы**
 раздæр цы æвзаг -ыл цы
 вначале что язык SUPER что

На каком языке сначала, что...

61.3 **хуыздæр æмбарынц гъе уыцы æвзагыл , сæрызонд хуыздæр**
 хуыздæр æмбар -ынц гъе уыцы æвзаг -ыл сæр -ы зонд хуыздæр
 лучше знать PRS.3PL ну тот язык SUPER голова GEN ум лучше

кусы ...
 кус -ы
 работать PRS.3SG

они лучше понимают на этом языке, мозги лучше работают...

62.1 **Джикаева Альбина : Тынг хорз программæ у** -
 Джикаева Альбина тынг хорз программæ у
 Джикаева Альбина очень хороший программа быть.PRS.3SG

полилингвальный кълæстæ кæй байгом кодтой .
 полилингвальный кълæс -т -æ кæй бай- гом код -т -ой
 класс PL NOM кто.GEN PV открытый делать TR PST.TR.3PL

пособи дæр балхæндзынæ , **любой методикон æрмæг дæр** .
 пособи =дæр ба- лхæн -дзынæ любой методикон æрмæг =дæр
 пособие =PTCL PV купить FUT.2SG любой методический материал =PTCL

Если сказать вправду, то учителям осетинского языка сложнее работать, потому что сейчас по математике пойдешь и любое пособие купишь, любой методический материал.

63.2 Ирон æвзагæй ацæудзынæ æмæ ... æппындæр ... æрмæстдæр
 ирон æвзаг -æй а- цæу -дзынæ æмæ æппындæр æрмæстдæр
 осетинский язык ABL PV идти FUT.2SG и совсем только

иунæг дукани уыди , « **Зонынад** », **зæгъгæ** , « **Наука** »
 иунæг дукани уыд -и зонынад зæгъ -гæ наука
 один магазин быть PST.INTR.3SG наука сказать CONV наука

-дукани , **гъе уый дæр нал и** , **сæхгæдтой**
 гъе уый =дæр нал и с- æхгæд -т -ой
 ну DemDist.GEN =PTCL больше.не EXST PV закрывать TR PST.TR.3PL

йæ
 =йæ
 =3SG.ENCL.GEN

По осетинскому языку пойдешь и... совершенно... единственный магазин был – «Наука», и того уже нет, закрыли его.

63.3 Никуы ницы балхæндзынæ
 никуы ницы ба- лхæн -дзынæ
 никогда ничто PV купить FUT.2SG

Нигде ничего не купишь.

63.4 Никуы ницы , **кæд ма мæнæ æддейы искуы уынджы**
 никуы ницы кæд =ма мæнæ æдде -йы искуы уындж -ы
 никогда ничто если =ещё вот снаружи INESS когда-либо улица INESS
 DISC

уæйгæнгæ фенай , **æмæ гъе уым**
 уæй гæн -гæ фен -ай æмæ гъе уым
 продажа делать CONV PV+видеть SBJV.2SG и ну DemDist.IN

балхæнай
 ба- лхæн -ай
 PV купить SBJV.2SG

Нигде ничего, вот если еще на улице что-нибудь увидишь в продаже, и там купишь.

64 Мадина : Мах дукани хуыйны афтæ ныр , **институты**
 Мадина мах дукани хуыйн -ы афтæ ныр институт -ы
 Мадина мы.NOM магазин зваться PRS.3SG так сейчас институт GEN

Мадина: Наш магазин так называется теперь, институтский.

65.1 **Джикаева Альбина : Нæ ?**
 Джикаева Альбина нæ
 Джикаева Альбина PTCL

Да?

65.2 **Сымахæн хуыйны ныр та афтæ ?**
 сымах -æн хуыйн -ы ныр =та афтæ
 вы DAT зваться PRS.3SG сейчас =же так

У вас так называется теперь?

65.3 **Раст уæлæ проспекты уыди , æмæ уым**
 раст уæлæ проспект -ы уыд -и æмæ уым
 истинный вон наверху проспект INESS быть PST.INTR.3SG и DemDist.IN

нал и , сæхгæдтой йæ
 нал и с- æхгæд -т -ой =йæ
 больше.не EXST PV закрывать TR PST.TR.3PL =3SG.ENCL.GEN

Прямо на проспекте он был, и там уже нет его, закрыли его.

65.4 **Йер махæн та нæхицæн хицæнæй ракъах бакъах**
 йер махæн =та нæ= -хицæн хицæн -æй ра- къах ба- къах
 сейчас мы.DAT =же POSS.1PL= REFL.DAT отдельный ABL PV копать PV копать
 искать

кæ , урокмæ дæ цæттæ кæнын куы
 кæ урок -мæ =дæ цæттæ кæн -ын куы
 делать.IMP.2SG урок ALL =2SG.ENCL.ABL готовый делать INF когда

хъæуа , уæд , алыхуызон æрмæджытæ
 хъæу -а уæд алы хуыз -он æрмæдж -ыт -æ
 быть.нужным SBJV.3SG тогда каждый вид ADJ материал PL NOM
 разнообразный

И нам самим искать надо, если нужно готовиться к уроку, различный материал.

65.5 **Æмæ , зæгъæм , райсдзынæ Тахъазты Харумы чиныг**
 æмæ зæгъ -æм ра- йс -дзынæ Тахъаз -т -ы Харум -ы чиныг
 и сказать PRS.1PL PV брать FUT.2SG Таказов PL GEN Харум GEN книга

æмæ уым нухуызон фыст у
 æмæ уым иу хуыз -он фыст у
 и DemDist.IN один вид ADJ писать.PART.PST быть.PRS.3SG

райсдзынæ Гæбæраты Никъалайы чиныг , уым
 ра- йс -дзынæ Гæбæра -т -ы Никъалай -ы чиныг уым
 PV брать FUT.2SG Габараев PL GEN Николай GEN книга DemDist.IN

æндæрхуызон фыст у , æмæ нын
 æндæр хуыз -он фыст у æмæ =нын
 другой вид ADJ писать.PART.PST быть.PRS.3SG и =1PL.ENCL.DAT
 другой

66.4 **Ну** , **махæй** ... **комæй** **коммæ** **дæр** **бирæ**
 ну мах =æй ком -æй ком -мæ =дæр бирæ
 HES мы.NOM =3SG.ENCL.GEN ущелье ABL рот ALL =PTCL много

ивдзинæдтæ **и** **æвзаджы**
 ивд -дзинæд -тæ и æвзадж -ы
 меняться AN PL EXST язык INESS
 изменение

Ну, мы... из ущелья в ущелье много различий в языке.

67.1 **Уæдæ** **ирон** **адæм** **дих** **кæнынц** , **зонут** **æй**
 уæдæ ирон адæм дих кæн -ынц , зон -ут =æй
 так осетинский люди часть делать PRS.3PL знать PRS.2PL =3SG.ENCL.GEN

, **нæ** ?
 нæ
 PTCL

И осетины тоже делятся, знаете, да?

67.2 **Куыд** **дих** **кæнынц** ?
 куыд дих кæн -ынц
 как часть делать PRS.3PL

Как делятся?

67.3 **Йер** **Туалгомæй** **чи** **у** , **уыдон**
 йер Туал гом -æй чи у уыдон
 сейчас Туальское ущелье ABL кто быть.PRS.3SG DemDist.PL.NOM

туаллæгтæ **хонынц** , **Уæлладжыраей** **чи** **у** ,
 туаллæг -т -æ хон -ынц уæл- ладжыр -æй чи у
 туалец PL NOM называть PRS.3PL наверху Алагир ABL кто быть.PRS.3SG
 Алагирское ущелье

уыдон **Уæлладжыраей** **хонынц** , **Куырттаты** **ком**
 уыдон уæл- ладжыр -æй хон -ынц Куырттат -ы ком
 DemDist.PL.NOM наверху Алагир ABL называть PRS.3PL Куртатинское GEN ущелье
 алагирец

, **фалдæр** **ацу** , **æмæ** **уыдон** **та** – **Хъобангом** .
 фалдæр а- цу -*0 æмæ уыдон =та Хъобан гом
 дальше PV идти IMP.2SG и DemDist.PL.NOM =же Кобан ущелье
 Кобанское ущелье

Тех, кто из Туальского ущелья, называют туалъцами, из Алагирского ущелья – алагирцами, Куртатинское ущелье, дальше иди, там – Кобанское ущелье.

67.4 **Уæдæ** **Къуыдаргомæй** , **уым** **дæр** **дихтæ** , **кæнынц**
 уæдæ Къуыдар гом -æй уым =дæр дих -т -æ кæн -ынц
 так Кударский ущелье ABL DemDist.IN =PTCL часть PL NOM делать PRS.3PL
 Кударское ущелье

чысайнагтæ , **къуыдайрагтæ** , **æмæ** **гъе** **уыдонæн** **се**
 чысайнаг -тæ къуыдайраг -т -æ æмæ гъе уыдон -æн се=
 чесанец PL кударец PL NOM и ну DemDist.PL DAT POSS.3PL=

взджы	хъæд	дæр	алыхуызон	у
вздж -ы	хъæд	=дæр	алы хуыз -он	у
язык	INESS	качество	=PTCL	каждый вид PST.TR.1SG
				быть.PRS.3SG

разнообразный

Или Кударское, и там делятся чесанцы, кударцы, и у них в языке есть отличия.

68 Йер	чингуытæ	дæр	афтæ	фыст	вæййынц
йер	чингу -ытæ	=дæр	афтæ	фыст	вæйй -ынц
сейчас	книга	PL	=PTCL	так	писать.PART.PST
					бывать PRS.3PL

сæ	фылдæр	растфыссынадæ	æгъдæуттæ
=сæ	фылдæр	раст фысс -ын -ад -ы	æгъдæу -ттæ
=3PL.ENCL.ABL	больше	прямой писать INF NMLZ GEN	обычай PL
		правописание	

дзы	...	мæнæ	иу	æгъдауыл	хæст	сты
=дзы		мæнæ	иу	æгъдау -ыл	хæст	сты
=3SG.ENCL.INESS		вот	один	обычай SUPER	держатъ.PTCP.PST	быть.PRS.3PL
		DISC				

чиныджы	гъе	уый	дзы	нæй	алыхуызон
чиныдж -ы	гъе	уый	=дзы	нæй	алы хуыз -он
книга	INESS	ну	DemDist.GEN	=3SG.ENCL.INESS	EXST.NEG
					каждый вид ADJ
					разнообразный

фыстытæ

фыст -ыт -æ
запись PL NOM

И книги так бывают написаны, большие из них, правописание у них... чтобы одинаковым было правописание в них – этого нет, по-разному написаны.

69.1 Йер	зæгъæм	Цхинвалы	цы	чингуытæ
йер	зæгъ -æм	Цхинвал -ы	цы	чингу -ытæ
сейчас	сказать	SBJV.1PL	Цхинвал	INESS
			что	книга PL

рауадзынц	уыдоны	вæййы	ахæм
ра- уадз -ынц	уыдон -ы	вæйй -ы	ахæм
PV	производить	PRS.3PL	DemDist.PL.NOM
		INESS	бывать PRS.3SG
			такой

рæдыдтытæ	æмæ	уыдонмæ	рæдыдыл	нымад	не
рæдыд -тыт -æ	æмæ	уыдон -мæ	рæдыд -ыл	нымад	не
ошибаться	PL	NOM	и	DemDist.PL.NOM	ALL
				ошибаться	SUPER
				счет	NEG

сты	махмæ	та	рæдыдыл	нымад	сты
сты	махмæ	=та	рæдыд -ыл	нымад	сты
быть.PRS.3PL	мы.ALL	=же	ошибаться	SUPER	счет
				быть.PRS.3PL	

Вот, скажем, книги, которые выпускают в Цхинвале, так бывают такие ошибки, что у них они за ошибки не считаются, а у нас это ошибки.

69.2 Ахæм	чингуытæ	дæр	нæм	вæййы
ахæм	чингу -ытæ	=дæр	=нæм	вæйй -ы
такой	книга	PL	=PTCL	=1PL.ENCL.ALL
				бывать PRS.3SG

И такие книги у нас бывают.

69.3 **Æмæ йер ахæм фарстатæ**
æмæ йер ахæм фарста -т -æ
и сейчас такой вопрос PL NOM

Вот такие вопросы.

70.1 **Йер мæнæ чиныг чи фæфыссы**, **чи йæ**
йер мæнæ чиныг чи фæ- фысс -ы чи =йæ
сейчас вот книга кто PV писать PRS.3SG кто =3SG.ENCL.GEN
DISC

фæаразы, **гъе уый-иу** **ахуыргæнæджы куы**
фæ- араз -ы гъе уый =иу ахуыргæнæдж -ы куы
PV делать PRS.3SG ну DemDist.NOM =ITER учитель GEN если

бафæрсид, **мæнæ практикæ чи кæны**, **сывæллæттимæ**
ба- фæрс -ид мæнæ практикæ чи кæн -ы сывæллæ -тт -имæ
PV спрашивать OPT.3SG вот практика кто делать PRS.3SG ребенок PL COMIT
DISC

чи архайы, **чи кусы**, **гъе уыдоны-иу куы**
чи архай -ы чи кус -ы гъе куы
кто стараться PRS.3SG кто работать PRS.3SG ну если

бафæрсид, **уæд тынг хорз уайд**
ба- фæрс -ид уæд тынг хорз уайд
PV спрашивать OPT.3SG тогда очень хороший быть.OPT.3SG

Вот если бы тот, кто пишет книгу, спросил учителя, практикующего учителя, работающего с детьми, если бы он их спрашивал, то было бы очень хорошо.

70.2 **Йер æвзагзонынад та чи æртасы**, **кæй**
йер æвзаг зон -ын -ад =та чи æр- тас -ы кæй
сейчас язык знать INF NMLZ =же кто PV гнуть GEN кто.GEN
языкознание подчиняться

фæнды, **уыдон та хистæртимæ** ...
фæнд -ы уыдон =та хистæр -т -имæ
хотеть PRS.3SG DemDist.PL.NOM =же старший PL COMIT

А тот, кто изучает языкознание, кто хочет, они со старшими...

71.1 **Хъыгагæн**, **йер мæнæн ме**, **фсин нал у**
хъыгаг -æн йер мæнæн ме= фсин нал у
сожаление DAT сейчас я.DAT POSS.1SG= свекровь больше.не быть.PRS.3SG

удагас (**рухсаг уæд** !),
уд æгас рухс -аг уæд
душа живой свет SUF тогда
живой

К сожалению, моя свекровь уже умерла (царство ей небесное!),

71.2 **уый** **йеддæмæ** **ахæм** **дæсны** **дзырдта** , **ахæм** **рæсугъд**
уый **йеддæмæ** **ахæм** **дæсны** **дзырд** -т -а **ахæм** **рæсугъд**
DemDist.GEN **к**роме **такой** **ловкий** **говорить** TR PST.TR.3SG **такой** **красивый**

, **хъæдгæройнаг** **у** , **æмæ** **тынг** **дæсны** **дзырдта**
хъæдгæройн -аг **у** **æмæ** **тынг** **дæсны** **дзырд** -т -а
Кадгарон **SUF** **быть.PRS.3SG** **и** **очень** **ловкий** **говорить** TR PST.TR.3SG

иронау .
ирон -ау
осетинский EQU

а так она настолько хорошо говорила, настолько красиво, она была из Кадгарона, и очень хорошо говорила по-осетински.

71.3 **Йæ** **фыды** **фыд** **церковный** **скъола** **фæци** **Æрыдоны** ,
йæ= **фыд** -ы **фыд** **церковный** **скъола** **фæци** **Æрыдон** -ы
POSS.3SG= **отец** GEN **отец** **церковный** **школа** **PV+быть.PRS.3SG** **Ардон** **INESS**
закончить

æмæ **сæ** **йер** **гъе** **уый** **ахуыр** **кодта** , **æмæ**
æмæ =сæ **йер** **гъе** **уый** **ахуыр** **код** -т -а **æмæ**
и =3PL.ENCL.GEN **сейчас** **ну** **DemDist.GEN** **учеба** **делать** TR PST.TR.3SG **и**

тынг **рæсугъд** **дзырдта** **иронау** , **стæй** **уæд** **тынг**
тынг **рæсугъд** **дзырд** -т -а **ирон** -ау **стæй** **уæд** **тынг**
очень **красивый** **говорить** TR PST.TR.3SG **осетинский** EQU **потом** **тогда** **очень**

бирæ **здыта** .
бирæ **здыд** -т -а
много **знать** TR PST.TR.3SG

Ее дед окончил церковную школу в Ардоне, и он их учил, и она очень хорошо говорила по-осетински, и, к тому же, много всего знала.

71.4 **Йер** **мæнæ** **фыст** **чи** **не** **рцыди** , **ахæм**
йер **мæнæ** **фыст** **чи** **не** **р-** **цыд** -и **ахæм**
сейчас **вот** **писать.PART.PST** **кто** **NEG** **PV** **идти** **PST.INTR.3SG** **такой**
DISC

фольклорон **уацмыстæ** **дæр** **тынг** **бирæ** **здыта** ,
фольклор -он **уацмыс** -т -æ **=дæр** **тынг** **бирæ** **здыд** -т -а
фольклор ADJ **произведение** PL NOM **=PTCL** **очень** **много** **знать** TR PST.TR.3SG

аргъæуттæ , **таурагътæ** , **тынг-тынг** **бирæ** .
аргъæу -тт -æ **таурагъ** -т -æ **тынг** - **тынг** **бирæ**
сказка PL NOM **легенда** PL NOM **очень** **очень** **много**

Вот даже такие фольклорные произведения, которые еще не записаны, сказки, предания, очень-очень много.

72 **Мадина** : **Дæхæдæг дзы** **ницытæ** **ныффыста** ?
 Мадина дæхæдæг =дзы ницы -т -æ ныф- фыст -а
 Мадина ты.сам =3PL.ENCL.ABL ничто PL NOM PV писать PST.TR.3SG

Мадина: Вы сами ничего не записали из них?

73.1 **Джикаева Альбина** : **Æз ма дзы** **цыдæртæ**
 Джикаева Альбина Æз =ма =дзы цы -дæр -т -æ
 Джикаева Альбина я =ещё =3SG.ENCL.INESS что INDEF PL NOM

фæфыстон **фысгæ** , **фæлæ йæм** ... **Фысгæ**
 фæ- фыст -он фыс -гæ фæлæ =йæм фыс -гæ
 PV писать PST.TR.1SG писать CONV но =3SG.ENCL.ALL писать CONV

йæ **фæкодтон** , **фæлæ уже** , **йер куы** ‘
 =йæ фæ- код -т -он фæлæ уже йер куы
 =3SG.ENCL.GEN PV делать TR PST.TR.1SG но уже сейчас когда

ррынчын и , **уæд** , **æз афтæ тагъд** **рынчын æнхъæл ын**
 р- рынчын и уæд æз афтæ тагъд рынчын æнхъæл =ын
 PV больной EXST тогда я так быстрый больной надежда =3SG.ENCL.DAT

наæ уыдтæн , **æмæ дзы** , **хъыгагæн** ,
 наæ уыд -тæн æмæ =дзы хъыгаг -æн
 NEG быть PST.INTR.1SG и =3SG.ENCL.INESS сожаление DAT

уыйбæрц **нал** **ныффыстон** .
 уый бæрц нал ныф- фыст -он
 DemDist количество больше.не PV писать PST.TR.1SG

Джикаева Альбина: Я еще кое-что записала, но... Записывала ее, но уже, когда она заболела, то, я не думала, что она так быстро заболевает, и, к сожалению, уже не столько записала.

73.2 **Зæгъæм** , **мæнæ йер бæгæны дæр алчидæр**
 зæгъ -æм мæнæ йер бæгæны =дæр алчи =дæр
 сказать SBJV.1PL вот сейчас пиво =PTCL каждый =PTCL
 DISC

алыхуызон **кæны** , **фæлæ йæ** **йер махмæ**
 алы хуыз -он кæн -ы фæлæ =йæ йер махмæ
 каждый вид PST.TR.1SG делать PRS.3SG но =3SG.ENCL.GEN сейчас мы.ALL
 разнообразный

мæнæн ме ‘ **фсин куыд кодта** , **афтæ йæ**
 мæнæн ме= фсин куыд код -т -а афтæ =йæ
 я.DAT POSS.1SG= свекровь как делать TR PST.TR.3SG так =3SG.ENCL.GEN

ничи кæны .
 ничи кæн -ы
 никто делать PRS.3SG

Скажем, вот пиво тоже все по-разному варят, но как у нас моя свекровь варила, так никто не варит.

73.3 **Диссаджы** **бæгæны** **кодта** , **æмæ** **гъе** **уый**
 диссадж -ы бæгæны код -т -а æмæ гъе уый
 чудо GEN пиво делать TR PST.TR.3SG и ну DemDist.GEN

фесæфти

фе- сæфт -и
 PV исчезать PST.INTR.3SG

Замечательное пиво она варили, и он [рецепт] пропал.

73.4 **Сæфгæ** **дæр** **куыд** ?
 сæф -гæ =дæр куыд
 исчезать CONV =PTCL как

Как пропал?

73.5 **Мæнæн** **дæр** **ма** **бацамыдта** , **фæлæ** **мын**
 мæнæн =дæр =ма бац- амыд -т -а фæлæ =мын
 я.DAT =PTCL =ещё PV показывать TR PST.TR.3SG но =1SG.ENCL.DAT

уæддæр **мын** **афтæ** **нæ** **уайы**
 уæддæр =мын афтæ нæ уай -ы
 все-таки =1SG.ENCL.DAT так NEG получаться PRS.3SG

Мне она тоже показала, но у меня все равно не так получается.

74 **Зарема Темболатовна** : **Рауайдзæн** , **рæстæг** **куы** **рацауа**
 Зарема Темболатовна ра- уай -дзæн рæстæг куы ра- цау -а
 Зарема Темболатовна PV получаться FUT.3SG время когда PV идти SBJV.3SG

, **уæд** .
 уæд
 тогда

Зарема Темболатовна: Получится, когда пройдет время.

75.1 **Джикаева Альбина** : **Йæ** **ирон** **пецы** **фых** ,
 Джикаева Альбина =йæ ирон пец -ы фых
 Джикаева Альбина =3SG.ENCL.GEN осетинский печь INESS печеный

задæй , **йæ** **ирон** **пецы** **фых** **дзул** , **мæнæ**
 зад -æй =йæ ирон пец -ы фых дзул мæнæ
 солод ABL =3SG.ENCL.GEN осетинский печь INESS печеный хлеб вот
 DISC

дынджыр **пец** **нæм** **ис** , **ахæм** , **дынджыр** **тебæйы** , **ахæм**
 дынджыр пец =нæм ис ахæм дынджыр тебæ -йы ахæм
 большой печь =1PL.ENCL.ALL EXST такой большой сковорода INESS такой

дзултæ , **мæнæ** **цыппар-фондз** **бонмæ** **дæр** **æндæрхуызон** **нæ**
 дзул -т -æ мæнæ бон -мæ =дæр æндæр хуыз -он нæ
 хлеб PL NOM вот день ALL =PTCL другой вид ADJ NEG
 DISC другой

кæны	,	фыцгæ		æнтуанæй	
кæн -ы		фыц -гæ		æнтуан -æй	
делать PRS.3SG		варить CONV		закваска ABL	

Джикаева Альбина: Вот в осетинской печке испеченный, из солода, в осетинской печке испеченный хлеб, вот такая большая печка у нас есть, в таком большом противне, такой хлеб, даже за четыре-пять дней он не меняется, на заварном тесте.

75.2 Ахæм диссаджы		дзултæ		кодта	
ахæм диссадж -ы		дзул -т -æ		код -т -а	
такой чудо GEN		хлеб PL NOM		делать TR PST.TR.3SG	

Такой удивительный хлеб она пекла.

75.3 Хистæртимæ		хъæуы	
хистæр -т -имæ		хъæу -ы	
старший PL COMIT		быть.нужным PRS.3SG	

Со старшими надо.

75.4 Йер маенæ ... Хъыгагæн	,	йер ам		не сты	,
йер маенæ		хъыгаг -æн		йер ам	
сейчас вот DISC		сожаление DAT		сейчас DemProx.IN	
				здесь NEG	
				быть.PRS.3PL	

уый йеддæмæ дын	,	хистæртимæ дын
уый йеддæмæ =дын		хистæр -т -имæ =дын
DemDist.GEN кроме =2SG.ENCL.DAT		старший PL COMIT =2SG.ENCL.DAT

исчи куы уайд	,	ахæм зæронд устытимæ		куыд аныхас
исчи куы уайд		ахæм зæронд ус -тыт -имæ		куыд а- ныхас
кто-либо если быть.OPT.3SG		такой старый женщина PL COMIT		чтобы PV слово

кæнай

кæн -ай
делать SBJV.2SG

. Вот... К сожалению, сейчас их нет, а так, были бы здесь те, кто [живет] со старшими, поговорила бы с такими старушками.

76.1 Уыдоны ныхасы хъæд уæддæр æндæр у	
уыдон -ы ныхас -ы хъæд уæддæр æндæр у	
DemDist.PL GEN слово GEN качество все-таки другой быть.PRS.3SG	

У них и речь другая совсем.

76.2 Мах куыд æй	,	зæгъæм	,	мах уырыссаг
мах куыд =æй		зæгъ -æм		мах уырыссаг
мы.NOM как =3SG.ENCL.GEN		сказать SBJV.1PL		мы.NOM русский

æвзагмæ хæстæгдæр стæм	,	стæй уæд мах фылдæр
æвзаг -мæ хæстæг -дæр стæм		стæй уæд мах фылдæр
язык ALL близкий COMPAR		быть.PRS.1PL потом тогда мы.NOM больше

компьютер дæр , интернет дæр махыл фылдæр тæваг дæтты
 компьютер =дæр интернет =дæр мах -ыл фылдæр тæваг дæтт -ы
 компьютер =PTCL интернет =PTCL мы SUPER больше влияние давать PRS.3SG

, нæ
 нæ
 PTCL

Мы, как сказать, мы ближе к русскому языку, потом мы больше с компьютером, интернет на нас влияет, да.

76.3 Фæлæ уыдон та нырма сæхи
 фæлæ уыдон =та нырма сæ= хи
 но DemDist.PL.NOM =же пока еще POSS.3PL= REFL.GEN

миддунейы сты , сæхæдæг
 мид- дуне -йы сты сæ= хæдæг
 внутри мир, вселенная INESS быть.PRIS.3PL POSS.3PL= REFL

А они еще в своем мире находятся, сами.

76.4 И они ... Йер æй куыд зæгъон , афтæ арæх не
 и они йер =æй куыд зæгъ -он афтæ арæх не
 сейчас =3SG.ENCL.GEN как сказать SBJV.1SG так частый NEG

‘ мбæлынц нæдæр телевизоримæ ...
 мбæл -ынц нæ =дæр телевизор -имæ
 встречать PRS.3PL NEG =PTCL телевизор COMIT

И они... Вот как сказать, не так часто смотрят и телевизор...

77.1 Зæгъæм , маенæ ма мад æппындæр телевизормæ нæ
 зæгъ -æм маенæ ма= мад æппындæр телевизор -мæ нæ
 сказать SBJV.1PL вот POSS.1SG= мать совсем телевизор ALL NEG
 DISC

касы , уыйбæсты райсдæн газет , « Рæстдзинад »
 кæс -ы уый бæсты ра- йс -дæн газет Рæстдзинад
 смотреть PRS.3SG DemDist.GEN вместо PV братъ FUT.3SG газета Растдзинад

исы , æмæ гъе уый бакæсдæн
 ис -ы æмæ гъе уый ба- кæс -дæн
 братъ PRS.3SG и ну DemDist.GEN PV читать FUT.3SG

Скажем, моя мама совершенно не смотрит телевизор, лучше она возьмет газету, она получает «Растдзинад», и почитает ее.

77.2 Мæ цæстыгæ , дам , дзы рисгæ
 ма= цæст -ыт -æ =дам =дзы рисс -гæ
 POSS.1SG= глаз PL NOM =мол =3SG.ENCL.ABL испытывать.боль CONV

кæнынц	, уый	йæм	хуыздæр	кæсы
кæн -ынц	уый	=йæм	хуыздæр	кæс -ы
делать PRS.3PL	DemDist.GEN	=3SG.ENCL.ALL	лучше	казаться PRS.3SG

У меня, говорит, глаза от него болят, это ей лучше кажется.

77.3 **Гъе та чиныджы бакæсдзæн**
 гъе =та чиныдж -ы ба- кæс -дзæн
 ну =же книга GEN PV читать FUT.3SG

Или книгу почитает.

77.4 **Æмæ йер уыдонæн се взаджы хъæд дæр æндæр**
 æмæ йер уыдон -æн се=
 и сейчас DemDist.PL DAT POSS.3PL=
 взадж -ы хъæд =дæр æндæр
 язык GEN качество =PTCL другой

у махæн дзы уже уырыссаг æвзагæй
 у махæн =дзы уже уырыссаг æвзаг -æй
 быть.PRS.3SG мы.DAT =3SG.ENCL.INESS уже русский язык ABL

æрбайсгæ дзырдтæ фылдæр и уыдонæн та
 æрба- йс -гæ дзырд -т -æ фылдæр и уыдон -æн =та
 PV брать CONV слово PL NOM больше EXST DemDist.PL DAT =же

дзы нæй
 =дзы нæй
 =3SG.ENCL.INESS EXST.NEG

И у них речь другая все-таки, у нас уже больше заимствований из русского языка, а у них – нет.

77.5 **Йер дæ ахæмтæ бацагурын хъæуы**
 йер =дæ ахæм -т -æ бац- агур -ын хъæу -ы
 сейчас =2SG.ENCL.GEN такой PL NOM PV искать INF быть.нужным PRS.3SG

нæлгоймæгтæ сылгоймæгтæ
 нæлгоймæг -т -æ сылгоймæг -т -æ
 мужчина PL NOM женщина PL NOM

Вот таких тебе надо поискать мужчин, женщин.

77.6 **Уæлæ Катя хорз уайд , нæ ?**
 уæлæ Катя хорз уайд , нæ ?
 вон наверху Катя хороший быть.OPT.3SG PTCL

Вот Катя бы подошла, да?

78.1 **Зарема Темболатовна : Кæй Катя ?**
 Зарема Темболатовна кæй Катя
 Зарема Темболатовна кто.GEN Катя

Зарема Темболатовна: Какая Катя?

78.2 **А-а** , **Хæмытаты** ?
 А-а Хæмыта -т -ы
 Хаматов PL GEN

А-а, Хаматова?

79.1 **Джикаева Альбина** : **О** , **Хæмытаты** **Катя** .
 Джикаева Альбина о Хæмыта -т -ы Катя
 Джикаева Альбина да Хаматов PL GEN Катя

Джикаева Альбина: Да, Хаматова Катя.

79.2 **Сæдæ азы** **йыл** **цæуы** **уже** ?
 сæдæ аз -ы =йыл цæу -ы уже
 сто год GEN =3SG.ENCL.SUPER идти PRS.3SG уже

Ей уже будет сто лет?

80 **Зарема Темболатовна** : **Цæудзæнис** .
 Зарема Темболатовна цæу -дзæнис
 Зарема Темболатовна идти FUT.3SG

Зарема Темболатовна: Будет.

81.1 **Джикаева Альбина** : **Цæуы** **йыл** **сæдæ азы** .
 Джикаева Альбина цæу -ы =йыл сæдæ аз -ы
 Джикаева Альбина идти PRS.3SG =3SG.ENCL.SUPER сто год GEN

Джикаева Альбина: Ей уже сто лет.

81.2 **Æппæты хистæр Дзуарыхъæуы** **гъе уыцы сылгоймаг** .
 æппæт -ы хистæр Дзуарыхъæу -ы гъе уыцы сылгоймаг
 все GEN старший Дзуарикау INESS ну тот женщина

Самая старшая в Дзуарикау эта женщина.

82 **Зарема Темболатовна** : **Аличы мад** , **Хæмытаты** .
 Зарема Темболатовна Алич -ы мад Хæмыта -т -ы
 Зарема Темболатовна Алик GEN мать Хаматов PL GEN

Зарема Темболатовна: Алика мать, Хаматова.

83.1 **Джикаева Альбина** : **Хæмытаты** , **нæ дохтыры** .
 Джикаева Альбина Хæмыта -т -ы нæ= дохтыр -ы
 Джикаева Альбина Хаматов PL GEN POSS.1PL= врач GEN

Джикаева Альбина: Хаматова, нашего врача.

83.2 **Æмæ гъе уым** , **гъе уымæ дын**
 æмæ гъе уым гъе уы -имæ =дын
 и ну DemDist.IN ну DemDist COMIT =2SG.ENCL.DAT

фембæлд **куы уайд** , **уæд дын** **пайда**
 фе- мбæлд -*0 куы уайд уæд =дын пайда
 PV пододать PST.INTR.3SG если быть.OPT.3SG тогда =2SG.ENCL.DAT польза

радтит .

радтит

И там, с ней бы если была у тебя встреча, то она была бы тебе полезна.

83.3 Тем более , тынг дасны , кьухæй тынг дасны сылгоймаг у
 тынг дасны кьух -æй тынг дасны сылгоймаг у
 очень ловкий рука ABL очень ловкий женщина быть.PRS.3SG

, хуыйынмæ , бийынмæ .
 хуый -ын =мæ бий -ын -мæ
 шить INF =1SG.ENCL.GEN плести INF ALL

Тем более, она рукодельница, и шьет, и вяжет.

83.4 Æрмдасны – афтæ йæ рахонæн и , нæ ?
 æрмдасны афтæ =йæ ра- хон -æн и нæ
 мастер так =3SG.ENCL.GEN PV называть INF2 EXST PTCL

Можно назвать ее рукодельницей, да?

83.5 Разгæмттæй æндæрæй цы нæ хуыйы , ахæм нæй
 разгæмтт -æй æндæр -æй цы нæ хуый -ы ахæм нæй
 свадебное платье ABL другой ABL что NEG шить PRS.3SG такой EXST.NEG

Даже национальные платья она шьет и все остальное.

84.1 Зарема Темболатовна : Алцыдæр .
 Зарема Темболатовна алцыдæр
 Зарема Темболатовна всё

Зарема Темболатовна: Все.

84.2 Светæйæн дæр йæхæдæг бахуыдта .
 Светæ -йæн =дæр йæхæдæг ба- хуыд -т -а
 Света DAT =PTCL PV называть TR PST.TR.3SG

И Свете она сама пошила.

85.1 Джикаева Альбина : Ахæмимæ сæ куы базонгæ
 Джикаева Альбина ахæм -имæ =сæ куы ба- зон -гæ
 Джикаева Альбина такой COMIT =3PL.ENCL.GEN если PV знать CONV

кæнис , уæд хуыздæр уайд .
 кæн -ис уæд хуыздæр уайд
 делать OPT.2SG тогда лучше быть.OPT.3SG

Джикаева Альбина: Если бы ты познакомила их с таким человеком, то было бы лучше.

85.2 Бæрæгбонмæ-иу сæ æркæ
 =сæ æр- кæ
 =3PL.ENCL.GEN PV делать.IMP.2SG

И на праздник их пригласи.

85.3 **Маенæ бирæ сывæллæттæ дæр куыд фехъусой**
 маенæ бирæ сывæллæ -тт -ы =дæр куыд фе- хъус -ой
 вот много ребенок PL GEN =PTCL как PV слушать SBJV.3PL
 DISC

дзургæ , **афтæ** .
 дзур -гæ афтæ
 говорить CONV так

Чтобы они услышали как дети говорят.

86 **Зарема Темболатовна : Æмæ иронау дзурдзысты фыццагæм**
 Зарема Темболатовна Æмæ ирон -ау дзур -дзысты фыццаг -æм
 Зарема Темболатовна и осетинский EQU говорить FUT.3PL первый ORD

сентябыры ?
 сентябыр -ы
 сентябрь GEN

Зарема Темболатовна: А первого сентября по-осетински они будут говорить?

87.1 **Джикаева Альбина : Нæ сывæллæттæ ?**
 Джикаева Альбина нæ= сывæллæ -тт -æ
 Джикаева Альбина POSS.1PL= ребенок PL NOM

Джикаева Альбина: Наши дети?

87.2 **Сæхимидæг уæддæр дзурдзысты** .
 сæ= хи мидæг уæддæр дзур -дзысты
 POSS.3PL= REFL.GEN внутри все-таки говорить FUT.3PL
 между собой

Между собой хотя бы будут.

88 **Зарема Темболатовна : Сæхимидæг о** .
 Зарема Темболатовна сæ= хи мидæг о
 Зарема Темболатовна POSS.3PL= REFL.GEN внутри да
 между собой

Зарема Темболатовна: Между собой да.

89 **Джикаева Альбина : Æнæуый дæр , чи зоны , дзурой**
 Джикаева Альбина æнæуый =дæр чи зон -ы дзур -ой
 Джикаева Альбина просто =PTCL кто знать PRS.3SG говорить SBJV.3PL

, **æмдзæвгæтæ сын куы бацæттæ кæнай , уæд**
 æмдзæвгæ -т -æ =сын куы ба- цæттæ кæн -ай уæд
 стихотворение PL NOM =3PL.ENCL.DAT если PV готовый делать SBJV.2SG тогда

Джикаева Альбина: И вообще, может быть, будут говорить, если подготовить стихи.

90.1 **Мадина : Ритæ Кирилловнæйы фарстон абон** ,
 Мадина Ритæ Кирилловнæ -йы фарст -он абон
 Мадина Рита Кирилловна GEN спрашивать PST.TR.1SG сегодня

зæгъын , **кæд сывæллæттæй дзы** **исчи** **уыдзæн**
 зæгъ -ын кæд сывæллæ -тт -æй =дзы исчи уы -дзæн
 сказать PRS.1SG если ребенок PL ABL =3SG.ENCL.INESS кто-либо быть FUT.3SG

, **дæсæм** , **иуæндæсæм** **кълæстæй** , **уæд** , **зæгъын** ,
 дæс -æм иуæндæс -æм кълæс -т -æй уæд зæгъ -ын
 десять ORD одиннадцать ORD класс PL ABL тогда сказать PRS.1SG

уыдонимæ **дæр** **аныхас** **кæниккой**
 уыдон -имæ =дæр а- ныхас кæн -иккой
 DemDist.PL.NOM COMMIT =PTCL PV слово делать OPT.3PL

Мадина: Сегодня я спрашивала Риту Кирилловну, мол, если кто-то из детей будет, десяти-одиннадцатиклассники, то, говорю, и с ними бы поговорили.

90.2 **Цытæ** **дзурыс** , **сывæллæттæ** , **дам** , **æртæккæ**
 цы -т -æ дзур -ыс сывæллæ -тт -æ =дам æртæккæ
 что PL NOM говорить PRS.2SG ребенок PL NOM =мол сейчас

скъоламæ **хæстæг** **дæр** **нæ** **цæуынц** : **мыййаг** **сæ**
 скъола -мæ хæстæг =дæр нæ цæу -ынц мыййаг =сæ
 школа ALL близкий =PTCL NEG идти PRS.3PL может быть =3PL.ENCL.GEN

исты **куыстыл** **куы** **бафтауой**
 исты куыст -ыл куы ба- фтау -ой
 что-нибудь работа SUPER если PV прибавлять SBJV.3PL

О чем ты говоришь, мол, дети сейчас близко к школе не подходят: вдруг их заставят что-то делать.

91.1 **Джикаева Альбина** : **Цæмæ** ?
 Джикаева Альбина цæмæ
 Джикаева Альбина что.ALL

Джикаева Альбина: Почему?

91.2 **Æххуыс** **дæр** **хорз** **бакодтой**
 æххуыс =дæр хорз ба- код -т -ой
 помощь =PTCL хороший PV делать TR PST.TR.3PL

Помогли они тоже хорошо.

91.3 **Æмæ** **хорз** **куы** **аххуыс** **кодтой**
 æмæ хорз куы а- ххуыс код -т -ой
 и хороший если PV помощь делать TR PST.TR.3PL

Они ведь хорошо нам помогли.

92.1 **Светлана Умаровна** : **О** , **æххуыс** ... **æххуыс** **тынг** **бакодтой**
 Светлана Умаровна о æххуыс æххуыс тынг ба- код -т -ой
 Светлана Умаровна да помощь помощь очень PV делать TR PST.TR.3PL

Светлана Умаровна: Да, помогли... помогли очень.

95.1 **Джикаева Альбина : Радзур-ма сын истытæ**
 Джикаева Альбина =сын исты -т -æ
 Джикаева Альбина =3PL.ENCL.DAT что-нибудь PL NOM

нождыдæр , Мæдинæ .
 ноджы -дæр Мæдинæ
 еще INDEF Мадина

Джикаева Альбина: Расскажи еще что-нибудь, Мадина.

95.2 **Кæннод та нын сæхæдæг радзурæнт .**
 кæннод =та =нын сæ= хæдæг ра- дзур -æнт
 иначе =же =1PL.ENCL.DAT POSS.3PL= REFL PV говорить IMP.3PL

Или пусть они расскажут.

96 **Мадина : Мæнæ ма сæм анкетæтæ дæр ис , æмæ**
 Мадина мæнæ =ма =сæм анкетæ -т -æ =дæр ис æмæ
 Мадина вот =ещё =3PL.ENCL.ALL анкета PL NOM =PTCL EXST и
 DISC

уыдонмæ гæсгæ акусут .
 уыдон -мæ гæсгæ а- кус -ут
 DemDist.PL.NOM ALL в соответствии PV работать IMP.2PL

Мадина: У них еще анкеты есть, поработайте по ним.

97.1 **Джикаева Альбина : Табуафси .**
 Джикаева Альбина табуафси
 Джикаева Альбина пожалуйста

Джикаева Альбина: Пожалуйста.

97.2 **Уый диссаг нæу .**
 уый диссаг нæ у
 DemDist.NOM чудо NEG быть.PRS.3SG

Это не сложно.